

GLAGOLJSKI BREVIJAR IZ G. 1465.

(Vaticano — Slavo 19)

Marko Japundžić

Kad je moj znanac dr. Josip Burić g. 1953. nešto tražio u katalogu Vatikanske biblioteke među latinskim kodeksima, naišao je na jedan glagoljski kodeks, koji dosad nije bio poznat našoj nauci. On me je zamolio, da ga pregledam i objavim, što ovom radnjom i činim.

Riječ je o glagoljskom brevijaru pisanom g. 1465. Ja ću ovdje dati samo opći prikaz brevijaru s ekskursima o njegovu kalendaru i o službi sv. Ćirilu i Metodiju, a o njegovu jeziku pisat ću u posebnoj radnji kao i o njegovoj liturgijskoj vrijednosti. Budući da ovaj brevijar — u poredbi s brevijarima Vatikanskim Ill. 5 i 6 — daje zanimljivih povijesnih podataka o glagoljašima trećorecima, pišem i o tom poseban prilog u »Analecta T. O. R«.

I. OPĆI PODACI

1. Opis kodeksa

Kako rekoh, naš se brevijar nalazio među latinskim kodeksima, i to pod signaturom 7201. Sadašnja je njegova signatura Fondo Vaticano — Slavo 19. Pisan je na pergameni. Na početku su dodana dva papirnata lista s dvije bilješke i treći novi, koji sam ja dao dodati. Ti listovi nijesu numerirani. Prva bilješka glasi:

»Codex hic e Bibliotheca PP. Penitentiariorum S. Petri mandante SS. D. N. Pio VI. translatus est in Bibliothecam Vaticanam A. MDCCLXXX Kalendaris Augusti«.

De eo hoc iudicium tulit R. D. Hierotheus Karchynski Ordinis S. Basili, Congregationis Ruthenorum Procurator Generalis.¹ Liber est Officii Divini,

¹ Karchynski ili, kako piše u protokolima reda, Korczynskyj Hierotheus bio je ukrajinski bazilijanac provincije Protectionis B. M. V. sin Stjepanov iz biskupije Premisl. Studirao je u Urbanovom kolegiju iza god. 1760. Od god. 1772—1780. bio je prokurator reda i iguman gostinca Sv. Srđa i Baha u Rimu.

seu Breviarium Romanum, quod initium ejus ostendit idest: *In nomine Jesu Christi et Virginis Marie Amen 1465 Calen. Novem. Initium Breviarii juxta ritum Romane Ecclesie, Beatorum Apostolorum Petri et Pauli*. Eo anno scriptum fuisse, ex Officii totius contextu erui potest. Nullius enim Sancti Officium habetur, qui post eum annum cultum obtinuerit. Incipit a prima Dominica adventus, juxta morem quod nunc sequitur Romana Ecclesia. Scriptum est Illyrica lingua seu Sclavonica, caractere Hieronymiano quem vocant; ad Croatorum usum seu verius Dalmatorum et Illyricorum qui Hieronymiano caractere utuntur. Habet ad marginem adnotationes aliquas, que profecto a viro docto Illyricę lingüę, et Hieronymiani caractere gnaro prodierunt. Continent initia quarumdam lectionum, nonnullorum hymnorum, et integras orationes aliquas. Lectiones hæ, hymni et orationes nonnullę differunt ab hodiernis; nihil vero continent quod Catholicę Religionis integritati et puritati adversetur.

Hęc quę de hoc Codice judicavit vir integer doctusque atque hujusmodi præsertim rerum peritissimus requisitus a me, adscribendā duxi ut quem præbere posset codex usum in Ecclesiasticis libris edendis corrigendisque(!), constaret.

I. B. Card^{lis} Biblioth.²

Potpis je od druge, staračke ruke. Ispod njega je druga ruka dodala ovo:

»Fol 163. legitur, scriptum fuisse hoc breviarium an. 1550 a Christophoro Gostiscich. Annus vero hic notatus 1465 indicat codicem alium ex quo noster descriptus est, tunc temporis exaratum fuisse.«

A ta glagoljska bilješka na listu 163. glasi ovako:

.č.f.l. (= 1550) / letih / biše Kristof Gostišić / pagadur od vabrike / .k.s. v Senju pri popa / opata Mikule na stanu i dobro / se skupa držahu Bog / jih veseli amen / i to napisa rečeni / Kristof Gostišić / ki se tada hrvackoga / pišma učaše.

Pisac druge latinske opaske iz toga zaključuje, da je Kristof Gostišić pisao cijeli brevijar. No da je zaključak kriv vidi se:

1. Iz samoga sadržaja. Pisac kaže izričito: »ki se tada hrvackoga pišma učaše«, a jedan učenik nije sposoban da napiše tako velik i lijep kodeks. Upravo svi glagoljski kodeksi, što se čuvaju u vaticanskoj knjižnici, daleko zaostaju za ovim u pogledu rukopisa. Osim toga tu se radi o jednome neukom svjetovnjaku, koji se nije mogao razumjeti u liturgijske knjige i propise, jer je očito, da brevijar nije naprosto prepisan, nego je prilagođen svome vremenu.

² Gianangelo Braschi od god. 1775.—1799. papa Pio VI.

2. Rukopis je različit od onoga, kojim je pisan kodeks, a i crnilo je drugo.

3. Mjesto, na kojem se nalazi bilješka, svjedoči nam, da je ona dodana kasnije. Iza proprija »de tempore« slijede dva neispisana lista, koja je Gostišić upotrebio za svoje vježbe u pisanju.

Te je dokaze prihvatio i viceprefekt knjižnice reg. kan. A. v. Lantschoot, pa ih je dao prilijepiti ispod spomenute latinske opaske.

Koliko je do sadržaja same blješke, primijetio bih još ovo: »Pagadur od vabrik« je prakatur* (t. j. procurator), tutor, crkveni otac ili crkveni starješina; svi crkveni oci zajedno tvore crkvenu »vabriku«, a ta je riječ nastala od latinskoga kanonskog izraza »Consilium fabricae«. Prema tome je i Gostišić bio jedan od crkvenih otaca ili starješina.

Što znače slova k. s., ne bih znao rastumačiti.

Riječ »stanu« mogla bi se pročitati i »stanju«, što može značiti i stan, habitatio, i kuća i posjed.

Kodeks je uvezan u crvenu kožu sa zlatorezom, i to u doba, kad je bibliotekarom bio kardinal Angelus Mai, jer kodeks na hrptu nosi njegov grb³, a to je bilo 1853./1854.

Vanjska je veličina kodeksa 176 : 116 mm, a nutarnja veličina 167 : 103 mm. Ima 384 kasnije numerirana pergamentska lista, ne računajući one kasnije dodane listove papira. Kodeks je neoštećen i samo su prva dva lista načeta od crva, ali je ipak sam tekst još uvijek čitljiv.

Pismo je sitno, vrlo pravilno; slova su gotovo kao štampana. Pozezi pisma pokazuju stanovitu starinu.

Boja (tinta) je dobro sačuvana, t. j. vrlo crna i jarko crvena kod rubrika, tek je na nekoliko mjesta izlizana uslijed upotrebe.

Cijeli je kodeks pisala ista ruka. Iznimka je list 224a drugi stupac i 224b oba stupca. Rukopis je doduše vrlo sličan, no drugo je crnilo, što je već izbljedjelo, bez crvenih slova i očito je, da je kasnije dodan oficij sv. Ahacija na listu, koji je ostao čist na koncu psaltira(!) iza vjerovanja sv. Atanazija.

* Opaska urednika. Vjerojatnije će biti, da je »pagadur« od tal. mlet. *pagador* = quaestor, exactor, aerarii praefectus (isp. Akad. rječnik s. v., IX, 558).

³ Grb Maia bio je štit razdijeljen u dva polja, sa dvije grede tako položene da sa bazom štita tvore trokut. U gornjem kutu, gdje se sastaju grede, nalazi se ljudska glava; ispod glave visi cvijet, a ispod cvijeta nalazi se pčela. U gornjem polju nalaze se tri šestokrake zvijezde.

Početna su slova molitava, psalama i čitanja veća, obično zauzimaju dva retka, crveno ispisana. Opća paleografska slika ovog pisma odgovara uglavnom kasnom hrvatskom ustavu XV. st. Od pojedinosti vrijedno je spomenuti:

- Ɱ (a) ima redovito visok srednji potez; poprečni je potez naklonjen na lijevo; cijelo slovo je od 4, a vrlo rijetko od tri poteza. U tom slučaju dva krajnja poteza tvore luk s gornje strane (1. 52a r. 9) koji obuhvaća polovicu crtovlja.
- Ɐ (b) ima vrlo sitan gornji dio, a donji potez je vrlo kratak.
- Ɒ (v) donja je crta ravna, kvadratići su obično uski i visoki.
- ⱱ (g) glavni je potez gotovo okomit i vrlo često silazi ispod crte.
- Ⱳ (e) ima u sredini uvijek vrlo sitnu crticu.
- ⱳ (3) dolazi samo kao broj.
- ⱴ (z) prvi potez nešto prelazi donju crtu; kvadratić obuhvaća samo polovicu crtovlja.
- Ⱶ (i) sastoji se od dva polukruga postavljena u obrnutom položaju jedan iznad drugoga.
- ⱶ (k) je među crtama.
- ⱷ (l) je usko i visoko, gornji dio obično malo prelazi crtu kvadratićem, rjeđe trokutićem.
- ⱸ (m) prvi potez tvori polukrug, dok je drugi vrlo nagnut na lijevo.
- ⱹ (n) glavni je potez nagnut na lijevo, a polukrug često prelazi preko glavnog poteza.
- ⱺ (o) je sastavljeno od pet poteza; dva srednja, koja tvore polukrug, međusobno se ne dotiču.
- ⱻ (p) glavni potez spušta se nešto ispod crte, dok kvadrat ispunjava crtovlje.
- ⱼ (s) donji je dio slova zaobljen i obuhvaća $\frac{2}{3}$ crtovlja, gornji je dio plosnat i spušta se na lijevo.
- ⱽ (t) pačetvorine su uske i visoke i ispunjavaju cijelo crtovlje.
- Ȿ (u) stražnji je potez ovalan, polukrugovi se prvoga dijela slova ne dotiču.
- Ɀ (h) glavni je potez okomit ili gotovo okomit i silazi ispod crte.
- Ɀ̄ (šć ili č) gornji je dio obično vrlo sitan ($\frac{1}{3}$ crtovlja), donji je obično kvadrat, rjeđe poluluk.

⌘ (č) donji je dio sitan i ima oblik kvadrata.

Γ (b) poluglas je samo okomiti potez, koji je katkada i kraći. Često ga zamjenjuje apostrof ili ga uopće nema.

Ⓜ (ju) donji potez se spušta uvijek ispod crte.

Osim inicijala brevijar nema nikakvoga drugoga ukrasa. Inicijali su obično crvene boje, a oni veći su dvobojni t. j. žute i crvene boje. Svi su veći inicijali ukrašeni pletenicom. Pojedini krakovi inicijala tvore često narovašeno lišće, koje je uokvireno crnim crtama. Od velikih se inicijala često spuštaju ili uzdižu po dvije crvene crte, koje tvore vrpču, što se obično spušta do dna lista.

Svi se veći inicijali nalaze u propriu de tempore. Proprium sanctorum i psaltir nemaju nijednoga inicijala, koji bi obuhvaćao više od 3—4 retka. Izuzetak je samo slovo B na početku psaltira, koje zauzima 11 redaka.

Spomena su vrijedni inicijali:

ⓂⓂ (v) f. 2a, f. 22a i f. 132b, ⓂⓂ (d) f. 26a, Ⓜ (k) f. 34a, Ⓜ (r) f. 61b, Ⓜ (a) f. 110b, Ⓜ (p) f. 147b, Ⓜ (m) f. 150b, Ⓜ (f) f. 292b.

Tekst je pisan u dva stupca, a svaki stupac ima 32 retka. Na mjestima se vide još ostaci pomoćnih crta, na kojima slova vise, t. j. slova su pisana ispod crta, a ne na crtama.

Cijeli je brevijar, kako kaže i latinska opaska, koju sam već citirao na početku, ispisan latinskim bilješkama. Bilješka na prvom listu glasi:

I H S

Breviarium iuxta ritum s(anc)tę R(omanę) E(cclesie) lingua slavnica p(ro) usu Croatię 1465 Cal. Nov. D(omi)nica p(ri)m(a) Adventus.

Većina tih bilježaka samo prevodi naslove, ali ima na više mjesta i prijevoda čitavih molitava, himana ili čitanja. Rukopis je sitan i vrlo lijep.

Po svoj je prilici netko ispitivao taj kodeks, kad su se spremali za tisak brevijari iza Tridentinskoga koncila, kao što je to poslije napravio i već spomenuti Karchynski. Tko je to bio? Usporedivši taj rukopis s Levakovićevim latinskim rukopisom, što se nalazi na početku njegovoga glagoljskog rukopisa brevijara spremljenog za tisak (Vat. — slavo 23), ja bih rekao, da su te latinske bilješke upravo Levakovićeve. Na to me upućuje i svjedočanstvo Metoda Terleckoga, biskupa iz Helma, koji u dokumentu, što je dodan tomu Levakovićevu rukopisu kaže,

da je Levaković proučio velik broj glagoljskih i ćirilskih, rukom pisanih i tiskanih liturgijskih knjiga.

Glagoljskih je bilježaka malo, ako izuzmемо dodatke svetaca u kalendaru. U svemu ih je osam. Od toga je sedam što molitava, što antifona pisanih kurzivnom glagoljicom, i to: na listu 7b, 114b, 134b, 152b, 190a, 377b. Sve je to pisala ista ruka, kao i one dodatke u kalendaru. Crnilo je većinom izbljedjelo, pa se u kalendaru već teško čitaju imena svetaca, koja su kasnije dodana. Jedino bilješka na l. 163. svraća na sebe našu pozornost, a to je bilješka spomenutoga Gostišića.

2. Pregled sadržaja

- a. *Proprium de tempore*, f. 1—162; počinje s 1. nedjeljom adventa.
Slijede dva neispisana lista s kasnije dodanom bilješkom Kristofa Gostišića.
- b. *Psalterium*, f. 165—218.
- c. *Himni, cantica i symbolum Athanasii*, f. 218—224.
- d. *Oficij sv. Ahacija*, kasnije dodan, f. 224 drugi stupac i f. 224^b prvi i drugi stupac.
- e. *Oficij v čast S(ve)tie Troice*, f. 225—227.
- f. *Commune Sanctorum*, f. 227—251^b.
- g. *Čin ot mrtvih*, f. 251^b—254.
- h. *Proprium Sanctorum*, f. 255—377^b.
- i. *Kalendar*, f. 378—383^b.
- j. Uskrsna tablica starijega tipa nalazi se na f. 377^b drugi stupac, a na f. 384 nalazi se kasnije dodana uskrsna tablica novijega tipa (naravno nereformirana).

II. PRIKAZ POJEDINIH DIJELOVA

U ovom prikazu ne ću se zadržavati na svim pojedinostima, nego će mi biti glavni cilj da prikažem *Proprium* i *Kalendar*. Kako glagoljska terminologija nije ni potpuna ni dosljedna, poslužiti ću se pretežno hrvatskom terminologijom.

Tekstove prenosim u latinicu tako, da je **HP** = j, **W** = šć ili ć, **B** = č, **M** = ju. Glagoljski pisar nije uvijek dosljedan, no ja sam ipak ostavljao njegovu ortografiju koliko je god bilo moguće. Kraćenja sam razrešavao u oblim zaporkama, imena vlastita sam pisao velikim slovom, a riječi, koje on bez dosljednosti piše sastavljeno, rastavio sam; kraj redaka obilježavao sam kosom crtom. U drugo nisam dirao.

1. Početak brevijara

Brevijar počinje crljenicom (incipit), koja kaže, kada je i po kojem je zakonu bio brevijar pisan. Crljenica je dosta izlizana, pa je netko (a to bi mogao biti Levaković) crnilom prevukao slova. Crljenica glasi ovako:

Въ име Ис(у)h(rsto)v(o) i D(ě)vi M(a)rie a/menъ č. u. m. d.
(= 1465) a/d(a)n kale/ndi novembra. Počētie / brvičla po
z(a)k(o)нъ римскѣ / crkvi b(la)ž(e)noju ap(osto)lu P(e)tra i
P/avla.

√ (= 1)

Zapravo je dan označen s ě (jatom), i ja sam u prvi mah pomislio, da ě tu ima neku dosad nepoznatu brojnu vrijednost. No kad sam to mjesto ispitao pod ultravioletnim zrakama, otkrilo se, da je to zapravo »a«, koje je na gornjem dijelu glavnoga poteza imalo crticu okrenutu na lijevo, pa je popravljач crljenice naprosto spojio tu crticu s poprečnim potezom i tako dobio slovo ě.

2. Proprium de tempore (Vlašće o vrēmeni).

Ovdje ću se ograničiti samo na prikaz čitanja iz Sv. Pisma, jer nas ona najviše zanimaju, a ispuštam homilije. Svaki odsječak odjeljen sa (;) označuje jedno čitanje. — Ako čitanje počinje s brojem, kojim se prvo čitanje završuje, to znači, da je redak razdijeljen, polovica u prvom, druga polovica u drugom čitanju. Označeni listovi označuju početak nedjelje, a ne sama čitanja.

L. 1 a Ned. 1. Došašća:	Is.I, 1-3;	4-6;	6-8;
L. 4 b Pon.:	I, 9-11;	12-13;	14-15;
L. 5 a Ut.:	I, 16-18;	18-21;	22-24;
L. 5 b Sr.:	I, 24-26;	27-30;	I, 31-II, 1;
L. 6 b Ned. 2. Došašća:	Is.V, 1-2;	3-5;	5-7;
L. 8 a Pon.:	V, 18-20;	21-24;	24-25;
L. 8 a Ut.:	VI, 1-2;	2-4;	5-7;
L. 8 b Sr.:	VI, 11-13;	VI, 13-VII, 1;	VII, 2-3;
L. 9 a Čet.:	VII, 10-13;	VII, 14-16;	VII, 17-VIII, 1-2;
L. 9 a Pet.:	VIII, 13-14;	VIII, 15-18; ⁴	—

⁴ Treće čitanje od petka i čitanja od subote nikako nisam mogao ustanoviti, jer su po svoj prilici slobodno prevedena, kao i na još jednom mjestu, gdje se to očito opaža, kako ćemo poslije vidjeti.

L. 9 b Ned. 3. Doš. Is.	XI, 1-3;	XI, 4-6;	XI, 7-8;
L. 14 a Pon. Is.:	XI. 16-XII, 1;	XII, 2-4;	XII. 5-XIII. 5;
L. 14 b Ut. Is.:	XIII, 12-14;	XIII, 14-16;	XIII, 17-19;
Sr. homilija			
L. 16 a Čet.:	XIV, 1-2;	XIV, 2-3;	XIV, 4-7;
Petak i subota homilije			
L. 18 a Ned. 4. Doš.:	XIX, 1-2;	XIX, 2-4;	XIX, 5-7;
V pr(os)te dni do vijilije Roistva Is. XXI i XXII 1-11 t. j. cijela 21. glava i dio 22. bez oznake čitanja			
L. 22 a Božić: Is.	IX, 1-3;	IX, 4-6;	IX, 6-7;
L. 37 a Bogojavljenje: Is.	LV, 1-2;	LV, 3 i LX, 1-2;	LX, 3-6;
L. 47 a Ned. 2. Bog.: Rom.	I, 1-6;	I, 7-9;	IX, 9-12;
	I, 13-16;	I, 16-19;	I, 20-21;
Kroz sedmicu: Rom. I, 22 - II, 5			
L. 54 a Ned. 3. Bog.: Cor.	I, 1-2;	I, 6-7;	I, 8-10;
	I, 11-13;	I, 14-17;	I, 18-22;
L. 55 a Ned. 4. II. Cor. ⁵	I, 1-3;	I, 4-6;	I, 7-9;
	I, 10-12;	I, 12-14;	I, 15-17;
L. 56 a Ned. 5. Bog.: Gal.	I, 1-5;	I, 6-8;	I, 9-10
	I, 11-14;	I, 15-17;	I, 18-22;
L. 57 a Ned. LXX.:	Gen. I, 1-5;	I, 6-8;	I, 9-11;
	I, 12-14;	I, 15-18;	I, 18-21;
L. 59 a Ned. LX.:	Gen. V, 1-VI, 3;	VI, 4-6;	VI, 6-8;
	VI, 10-13;	VI, 14-16;	VI, 16-18;
L. 61 a Ned. L.:	Gen. XII, 1-3;	XII, 4-5;	XII, 5-7;
	XII, 8-10;	XII, 11-13;	XII, 14-17;
L. 67 b Ned. 1. Koriz.:	2. Cor. VI, 1-3;	VI, 4-7;	VI, 7-10;
L. 73 a Ned. 2. Koriz.:	Gen. XVII, 1-3;	XVII, 3-6;	XVII, 6-10;
L. 77 a Ned. 3. Koriz.:	Gen. XXXVII, 2-3;	XXXVII, 4-5;	XXXVII, 6-8;
L. 81 b Ned. 4. Koriz.:	Exod. III, 1-2;	III, 3-5;	III, 6-8;
L. 86 b Ned. Gluha:	Jerem. I, 1-3;	I, 3-5;	I, 6-10;
L. 92 a Ned. Cvjetna:	Jerem. II, 31-32;	II, 33-34;	II, 35-37;
L. 96 b Vel. Četvr.:	Threni I, 1-2;	I, 3-4;	I, 5-6;
	1. Cor. XI, 20-22;	XI, 23-25;	XI, 26-28;

⁵ U stvari ovdje je naslov pogreškom »k ef(e)siam«, t. j. Efežanima mj. Korinćanima.

L. 99 a Vel. Pet.:	Thren. II, 8-10; Hebr. IV, 11-12;	II, 11-12; IV, 12-14;	II, 13-14; IV, 15-16;
L. 101 a Vel. Sub.:	Thren. III, 22-26;	III, 27-32;	V, 1-6; = Oratio Jerem.
L. 110 b Ned. 2. Uskr.:	Hebr. IX, 11-13; Apoc. I, 1-3; I, 8-9;	IX, 14-15; I, 4-5; I, 10-12;	IX, 15-18; I, 5-7; I, 12-14;
L. 112 a Ned. 3. Uskr.:	Apoc. I, 15-17; II, 2-4;	I, 17-19; II, 5-6;	I, 20-II, 1; II, 7-9;
L. 113 a Ned. 4. Uskr.:	Jac. I, 1-3; I, 11-12;	I, 4-6; I, 13-15;	I, 6-10; I, 16-17;
L. 114 b Ned. 5. Uskr.:	1. Joan. I, 1-2; II, 1-3;	I, 3-5; II, 4-6;	I, 6-8; II, 7-8 i 15;
L. 132 a Ned. 1. Duh.:	1. Reg. I, 1-3; I, 9-11;	I, 4-7; I, 12-14;	I, 7-8; I, 15-16;
L. 134 b »V proste dni«:	1. Reg. I, 17-28;		
L. 135 a:	2. Reg. I, 1-2; I, 8-10;	I, 2-4; I, 11-12;	I, 5-7; [i riječi:]

c(a)rstvovaše Saul. k. (=40) l(ě)t.

Treće je čitanje slobodno sastavljeno, pa ga donosim potpuno:
A Pisanie r(e)če [više 1. Reg. XIII. 1] S(i)nъ edinogo l(ě)ta b(ě)še Saul' egda c(a)rstvovati poče. dvě l(ě)tě c(a)rstvova nad' Iz(rae)lemъ (više ove riječi): Ediněm'bo létomъ přězde c(a)rstviě ugaždati B(og)u počel' běše. I d'vě l(ě)tě tačiju po b(o)ži volí c(a)rstvova.

L. 135 b:	3. Reg. I, 1-2; I, 8-9;	I, 3-5; I, 9-11;	I, 5-7; I, 12-14;
L. 136 a:	4. Reg. I, 1-2; I, 6-9;	I, 3-4; I, 9-10;	I, 4-6; I, 11-12;
L. 147 b Ned. 1. Aug.:	Proverb. I, 1-5; I, 14-17;	I, 6-9; I, 18-21;	I, 10-13; I, 21-25;
L. 148 b Ned. 2. Aug.:	Eccl. stes I, 1-5; I, 12-13;	I, 5-8; I, 14-16;	I, 8-11; I, 18 i II, 1-II, 2;
L. 149 b Ned. 3. Aug.:	Sap. I, 1-3; I, 10-12;	I, 4-6; I, 13-15;	I, 7-9; I, 16-II, 1;
L. 150 a Ned. 4. Aug.:	Eccl. cus I, 1-3; I, 11-15;	I, 4-6; I, 16-18;	I, 8-10; I, 19-23;

L. 150 b Ned. 1. Sept.:	Job I, 1-3; I, 7-8;	I, 3-5; I, 9-12;	I, 5-6; I, 13-15;
L. 151 b Ned. 2. Sept.:	[pisac ima 3. ned.] Tob. I, 1-2; I, 9-11;	I, 3-5; I, 12-14;	I, 6-8; I, 15-16;
L. 152 b Ned. 3. Sept.:	[pisac ima 4. ned.] Jud. I, 1-2; I, 9-11;	I, 3-5; I, 12-II, 1;	I, 5-8; II, 2-4;
L. 153 b Ned. 4. Sept.:	Est. I, 1-3; I, 6-7;	I, 3-5; I, 7-8;	I, 5-6; I, 9-12;
L. 154 b Ned. 1. Okt.:	1 Mach. I, 1-2; I, 9-11;	I, 3-5; I, 12-13;	I, 6-8; I, 14-16;
L. 155 a Ned. 2. Okt.:	1. Mach. I, 17-19; I, 25-28;	I, 20-23; I, 29-31;	I, 23-24; I, 32-35;
L. 156 a Ned. 3. Okt.:	2. Mach. I, 1-2; I, 10-11;	I, 3-6; I, 12-14;	I, 7-9; I, 15-17;
L. 156 b Ned. 4. Okt.:	[pisac ima 2. ned.] 2. Mach. I, 18-19; I, 24-27;	I, 20-21; I, 28-32;	I, 22-24; I, 33-34;
L. 157 b Ned. 1. Nov.:	Ezech. I, 1-3; I, 10-11;	I, 4-7; I, 12-13;	I, 7-9; I, 13-15;
L. 158 b Ned. 2. Nov.:	Ezech. I, 16-19; I, 25-26;	I, 19-21; I, 27-II, 1;	I, 22-24; II, 2-4;
L. 159 a Ned. 3. Nov.:	Dan. I, 1-2; I, 8-10;	I, 3-4; I, 11-13;	I, 5-7; I, 14-16;
L. 160 a Ned. 4. Nov.:	Os. I, 1-4; Joel I, 1-6; Am. I, 1-4; Abd. I, 1-4;	Mich. I, 1-5; Jon. I, 1-5; Nah. I, 1-6; Hab. I, 1-4;	Soph. I, 1-6; Ag. I, 1-6; Zach. I, 1-6; Mal. I, 1-5;

Nazivi dana u tjednu:

pon(e)d(e)li	(8 a)	četrt(a)k	(16 a)
utori	(8 a)	p(e)ti	(9 a)
sreda	(8 b)	p(e)t(a)k	(16 a)
č(e)trti	(9 a)	subota	(9 b)

Nazivi svetih vremena:

priš(a)l(stvie)	1. posta
ef(a)fniju	cvětne
roistvo	četr(ta)k v(e)liki
sedmodesetne (LXX)	p(e)t(a)k v(e)liki
prve pred mesopustom (LX)	n(e)d(ě)le vskrěšniě
petodesetnie (L)	ned(ě)le 2. po p(a)scě
	kvatri po pentekosteh

3. Proprium Sanctorum

(f. 255 a)

Proprij počinja crljenicom, koja glasi ovako:

*V ime B(o)žie am(e)nъ l(ě)tbъ G(ospod)niъ / č. u. m. d. (= 1465)
ijuna i. a. (= 21) d(a)nъ po / četie služabъ otъ s(ve)tacъ i.*

Iza toga se nižu čitanja i službe pojedinih svetaca bez oznake mjeseci. Radi boljega pregleda ja sam razdijelio proprij po mjesecima, a imena mjeseci uzeo sam iz kalendara.

Novembrъ

L. 255 b: N(a) d(a)nъ S(veta)go Satornina m(u)č(eni)ka; ima 3 čitanja.
Navečerě S(veta)go Andrě ap(osto)la; 6 čit. i homilija 3 čit.
Naziv »navečerě« označuje uvijek prvu večernju, odnosno početak oficija.

Dektebrъ

L. 257 a: Nъ S(veta)go Nik(o)li b(i)sk(u)pa is(povědnika), 9 čit.
L. 258 a: N' S(ve)t(a)go Ambroziě b(i)sk(u)pa isp(o)v(ě)dn(i)k(a), 6 čit.
L. 258 b: V navečerě Začetě D(ě)vi M(a)rie.
Vlastita služba. Početna antifona: »Začtie sl(a)vn(oe) ...«
L. 260 a: N(a) S(veta)go Melciđiđ p(a)p(i) m(u)č(enika); 1 čit.
Ni' S(veta)go Damasa P(a)pi; 1 čit.
V navečerě S(ve)te Lucie d(ě)vi; 6 čit. Vlastita služba.
L. 261 b: V' n'v(e)č(e)rě Tomi ap(osto)la; 6 čit. i homilija 3 čit.

Envarь

- L. 262 a: N' S(ve)tih Feliciě i Felikša m(u)č(enik); 6 čit.
L. 262 b: Nь S(veta)go Marcela papi i m(u)č(eni)k(a); 6 čit.
L. 263 b: N' S(veta)go Ant(oni)ě op(a)ta; 6 čit.
L. 264 b: N(a) d(a)n S(ve)te Priski d(ě)vi m(u)č(eni)c(e); ima samo molitvu.
N(a) S(ve)tihь Marčč, Marte, Avdifakša. i Abakukь m(u)č(e)nikь); 6 čit.
L. 265 b: N' S(ve)tihь Fabiěna i Šebestiěna m(u)č(enikь); 6 čit.
L. 266 a: N(a) d(a)nь S(ve)te Ag'nie. Vlastita služba.
L. 268 a: Nь S(ve)tihь m(u)č(eni)kь Vic(e)nc(a) i An(a)st(a)sa; 6. čit.
L. 269 a: N(a) S(ve)te Merenciěni d(ě)vi; 3 čit.
L. 269 b: N' obr(a)ć(e)ne P(a)vla. Vlastita služba.
L. 272 a: N(a) S(ve)te Agnie druge; 6 čit. Vlastita služba.
L. 272 b: N(a) d(a)nь S(ve)tihь m(u)č(eni)kь Ciri i Ivana; 3 čit.

PERVARь

- L. 272 b: N(a) S(veta)go Ignaciě b(i)sk(u)pa m(u)č(eni)ka; 3 čit.
L. 273 a: V naveč(e)rě Očišćeniě D(ě)vi M(a)rie. Vlastita služba.
L. 275 a: N(a) S(veta)go Blažiě b(i)sk(u)pa m(u)č(eni)ka; 3 čit.
L. 275 b: Nь S(vet)ie Agati d(ě)vi m(u)č(eni)ce. Vlastita služba.
L. 277 b: Naveč(e)rě S(veta)go *KURILA* i *METUDIE* isp(o)-v(ě)dniki. Vlastita služba.
L. 279 b: Tažde d(a)nь V(a)lent(i)na; samo molitva.
L. 280 a: Na Prestol' P(e)tra ap(osto)l(a); 6 čit., ostalo kao na blagdan.
L. 280 b: N(a) d(a)nь S(veta)go M(a)tie ap(osto)la; 3 čit., ostalo de Comm. Apostol.

Marčь

- L. 281 b: Nь Svetihь. k. (=40) Mučenikь; 6 čit.
L. 282 a: Nь S(veta)go Grěgora p(a)pi isp(ovednika); 3 čit.
L. 282 b: Na danь S(ve)t(a)go Benedikta opata i isp(o)v(e)dn(i)k(a); 6 čit.
L. 283 b: V navečer(ě) Blag(o)v(ě)šć(e)niě M(a)rie D(ě)vi. Vlastita služba.

April

- L. 284 b: N(a) S(ve)t(i)hъ Tiborciě V(a)l(e)riěna Mъksimiěn(a) m(u)-
č(enikъ); samo molitva.
L. 285 a: N(a) d(a)nъ S(veta)go Aniceta p(a)pi m(u)č(eni)ka; 1 čit.
L. 285 a: N(a) S(ve)tihъ Soterie i Gaiě p(a)p(i) m(u)č(enikъ); 3 čit.
N(a) S(veta)go Jeorjiě m(u)č(enika); 1 čit.
Nъ S(veta)go Marka E(van)j(e)l(;)st(a); 3 čit., ostalo de Comm.
L. 286 a: N(a) S(ve)tihъ Klita p(a)p(i) i M(a)rč(e)l(i)n(a) p(a)p(i); 6 čit.
L. 286 b: Nъ S(veta)go Vitaliě m(u)č(eni)ka; 3 čit.

Mai

- L. 287 a: Nъ S(ve)tiju ap(osto)lu Pílipa i Êk(o)va; ča manka išći na
S(veta)go Marka; 6 čit.
L. 288 a: Nъ obrět(e)nie S(veta)go Križa. Vlastita služba, spomen S.
Aleksandra.
L. 290. b: O ěvleni Mihaela Arhanj(e)la. Vlastita služba.
L. 290 b: Nъ S(ve)tiju Gordiěna i Evp(i)m(a)ha; 3 čit.
L. 291 a: Nъ S(ve)tihъ Nerěč i Arhiliě i Pongraciě m(u)č(e)n(i)kъ;
3 čit.
L. 291 b: Nъ S(ve)t(a)go Bonifaciě m(u)č(eni)ka; 6 čit.
L. 292 a: Nъ S(ve)te Potenciěni d(ě)vi; 3 čit.
L. 292 a: Nъ prenesen(i)e S(veta)go Fr(a)nč(i)ska; ča manka išći na
drugí danъ negovъ; 6 čit.
L. 293 a: Nъ d(a)nъ S(ve)tago Urbana p(a)pi i m(u)č(eni)ka; 3 čit.
L. 293 a: N(a) S(veta)go Eleutoriě p(a)pi; 3 čit.
L. 293 b: Na S(veta)go Ivana p(a)pi m(u)č(eni)ka; 6 čit.
L. 294 a: N(a) S(veta)go Feliciě p(a)pi m(u)č(eni)ka; 1 čit.
L. 294 a: N(a) S(ve)te Petrunili d(ě)vi; 6 čit.

Ijun

- L. 294 b: N(a) S(ve)tihъ Marč(e)l(i)na P(e)tra i Erazma m(u)č(e)ni(k)ъ;
6 čit.
L. 295 b: N(a) S(ve)tih' Pr(i)ma i F(e)liciěna; 6 čit.
L. 296 a: N(a) S(veta)go B(a)rnabi ap(osto)la; 9. čit.
L. 297 a: N(a) S(veta)go Ant(o)niě isp(o)v(ednika) reda male br(a)t(i)e;
6 čit.
L. 298 a: N(a) S(ve)t(i)hъ Vida i pr(o)č(i)hъ m(u)č(eni)kъ; 9 čit.
L. 298 b: N(a) S(ve)t(i)h Marčela i Marč(e)l(i)na m(u)č(eni)kъ; 3 čit.

- L. 299 a: Nъ S(ve)tiju Erv(a)sič i Prot(a)sič m(u)č(eniku); 9 čit.
 L. 299 b: N(a) S(veta)go Solverič p(a)pi m(u)č(eni)k(a); 9 čit.
 L. 300 b: S(veta)go P(a)vlina b(i)sk(u)pa is(povednika); 1 čit.
 L. 300 b: Na Vijibiju(!) S(veta)go Iv(a)na H(rst)itelja. Vlastita služba
 L. 303 a: Meju okt(a)bu S(veta)go Iv(a)na 6 čt(e)ň čit(ai) ot sl(o)va
 S(veta)go Avgustina i 3 ot om(i)lie Ambr(o)zič.
 L. 304 b: N(a) S(ve)tiju m(u)č(eni)ku Iv(a)na i P(a)vla. Vlastita služba.
 L. 305 b: N(a) S(veta)go Lčona p(a)p(i); 6 čit.
 L. 306 a: V naveč(e)rě S(ve)tiju ap(osto)lu P(e)tra i P(a)vla. Vlastita
 služba.
 L. 308 a: [Vspominanie S. Pavla]. Vlastita služba.

Ijulči

- L. 310 a: V nav(e)č(e)ri S(ve)te M(a)rie k(a)da pohodi Elisavtu. Vlastita
 služba.
 L. 312 a: Meju okt(a)bu S(ve)te M(a)rie; čitanja od f. 312 a—f.315 a za
 svaki dan.
 L. 313 a: Četiri d(a)ňb na okt(a)bu ap(osto)lu P(e)tra i P(a)vla (!).
 L. 314 a: N(a) S(ve)tiju Pročesa i Martinična m(u)č(e)n(i)ku; 6 čit.
 L. 315 a: Vъ oktabě apostolu; 9 čit., ostalo de Comm.
 L. 316 a: N' okt(a)bu S(ve)toju Ap(osto)lu; 6 čit. i 3 čit. homilija.
 L. 316 b: N(a) S(ve)tihъ .ž. (=7) bratъ m(u)č(eni)kъ; 6 čit.
 L. 317 b: N(a) S(veta)go Pič p(a)pi m(u)č(eni)ka; 3 čit.
 L. 317 b: Nъ S(ve)t(i)h m(u)č(e)n(i)kъ Nabora i Felicič; samo molitva.
 L. 317 b: N(a) S(veta)go Anakleta p(a)pi m(u)č(eni)kъ; samo molitva.
 L. 317 b: N(a) S(ve)te Simportosi i .ž. (= 7) sini ee m(u)č(eni)kъ;
 3 čit.
 L. 318 a: N(a) S(ve)te Pr(a)ks(e)di; 3 čit.
 L. 318 a: N' večerě S(ve)te M(a)rie M(a)gd(al)i(ni). Vlastita služba.
 L. 319 a: N(a) S(veta)go Apolin(a)ra b(i)s(kupa) m(u)č(enika); samo
 molitva.
 L. 319 b: N(a) S(ve)tie Krst(i)ni d(ě)vi m(u)č(enice); 3 čit.
 L. 319 b: N(a) S(veta)go Ěk(o)va ap(osto)la; 8 čit. i 1 čit. S(veta)go
 Krstopora, ostalo de Comm.
 L. 320 b: Nъ S(ve)t(a)go Pantalčona m(u)č(enika); 1 čit.
 L. 320 b: N' S(ve)t(i)hъ N(a)z(a)ra, Cel'sa, Vikt(o)ra, In(o)c(e)ncič;
 6 čit.
 L. 321 a: Tažde d(a)ňb Viktora papi; 1 čit.
 Tažde d(a)ňb Inocencič p(a)p(i); 1 čit.

L. 321 a: N(a) S(ve)t(i)hъ F(e)licič, Simplicič, Faušt(i)na, Beatr(i)ce; 6 čit.

L. 321 b: Tažde d(a)n' Simplicič, Fauština, Beatr(i)c(e); 3 čit.

L. 322 a: N(a) s(v'e)t(i)hъ Abdona i Siněna m(u)č(enikъ); 6 čit.

Avgustъ

L. 322 b: Nъ uže P(e)tra. Vlastita služba.

L. 323 a: Sp(o)m(e)n' S(ve)t(i)h' [t. j. Makabeja]; 1 čit.

L. 324 a: N(a) S(veta)go St(ě)p(a)na p(a)p(i) m(u)č(enika); 6 čit.

L. 324 b: N' obr(e)t(e)nie S(veta)go St(ě)p(a)na · ā · (= 1) m(u)č(eni)-ka; 6 čit. ostalo de Comm. Martyr.

L. 325 a: V nъv(e)č(e)rě S(ve)te M(a)rie ot sněga. Vlastita služba.

L. 326 a: N(a) S(veta)go Dominika erěč; 9 čit.

L. 327 a: N(a) S(ve)t(i)hъ Š(i)ksta, P(e)l(i)c(i)š(i)m(a), Ag(a)p(i)t(a); 3 čit. [Čitanje počinje: Šikstъ rodом Grkъ].

L. 327 a: M(u)ka S(veta)go Šiksta p(api); 6 čit. [Čitanje počinje: Šikstъ grada Rima biskup].

L. 327 b: N(a) S(veta)go Dun(a)ta b(i)s(kupa); 9 čit.

L. 328 b: N(a) S(ve)tihъ Kirěka, L(a)rga i Zm(aragda); 3 čit.

L. 328 b; N(a) S(veta)go Romana m(u)č(eni)ka; 3 čit.

L. 329 a: V n(a)v(e)č(e)rě S(veta)go Lovr(e)nca m(u)č(enika). Vlastita služba.

L. 331 a: Meju okt(a)bu S(veta)go L(o)vr(en)ca. Svaki dan po 9 čit.

L. 332 b: [oktava Sv. Lovrenca]; 9 čit.

L. 333 a: N(a) S(ve)t(i)hъ m(u)č(e)nikъ Tiborcič i Susanna; 6 čit.

L. 333 a: N(a) S(ve)te Klari d(ě)vi. Vlastita služba.

L. 334 a: N(a) S(ve)tiju Ipolita i Kasiěna m(u)č(eni)ku; 6 čit.

L. 334 b: Tažde d(a)nъ S(ve)te Konkordie; 3 čit.

L. 335 a: Na d(a)nъ S(veta)go Evseběe erěč isp(o)v(ě)dn(i)ka; 1 čit.

L. 335 a: V nav(e)č(e)rě Vzn(e)nič D(ě)vi M(a)rie. Vlastita služba.

L. 337 a: Meju oktabu S(ve)te M(a)rie; kroz 6 dana za svaki dan 6 čit. i homilija.

L. 337 a: Na okt(a)bu S(veta)go Lovr(ě)nca; samo molitva.

L. 341 a: N(a) S(veta)go Agap(i)ta; 3 čit.

L. 341 b: N(a) S(ve)tihъ Timotčě i pr(o)čihъ; 1 čit.

L. 341 b: N(a) S(ve)t(ago) B(a)rt(o)l(o)měč ap(ostola); 3 čit., ... č(ě)n' išči ot ap(osto)l(b).

L. 341 b: N(a) S(ve)t(ago) Z(e)f(er)ri)na p(a)p(i) m(u)č(enika); 1 čit.

- L. 342 a: Na d(a)nъ S(ve)t(a)go Avg(u)st(i)na b(i)s(kupa) is(povednika); 3 čit., i 2 čit. homil.; molitva i deveto čitanje S. Hermete.
 L. 342 b: Na usěknovenne gl(a)vi Iv(a)na H(rst)it(e)la. Vlastita služba i ... sp(o)m(i)nъ Š(a)bine.
 L. 343 b: N(a) S(ve)toju Felicič i Avd(a)kta m(u)č(eniku); 3 čit.

Sektebrъ

- L. 344 a: N(a) S(ve)t(i)hъ. b i. (= 12) br(a)t' m(u)č(enikъ) i Jejidi op(a)ta); samo molitva.
 L. 344 a: V nav(e)č(e)ri roistva B(la)ž(e)ne D(ě)vi M(a)rie. Vlastita služba. ... i budi sp(o)m(i)n' ... S(veta)go Adrična m(u)č(e-ni)k(a) ...
 L. 345 b: Meju okt(a)bu S(ve)te M(a)rie čtut' se v (= 3) čtena ot pěs(ni) Solom(u)ne a .v. (=3) ot s(love)sъ S(veta)go Avg(ustina) a .v. (=3) ot omilie S(veta)go Eronima.
 L. 348 b: Nъ S(veta)go Gorgona m(u)č(eni)ka; 3 čit.
 L. 349 a: N' S(ve)tiju Prot(a) i Ačinta m(u)č(eniku); 3 čit.
 L. 349 b: N' vzdv(i)ž(e)ne Kr(i)ža. Vlastita služba i uspomena ... S(ve)t(a)go Korněla i Čubrična.
 L. 351 a: Nъ S(ve)t(a)go Nikomědič m(u)č(enika); 1 čit.
 L. 351 a: N(a) S(ve)tih Lucile i Eminična i Evpimie d(ě)vi i m(u)č(e-ni)ce; 6 čit.
 L. 351 b: T(a)žde d(a)nъ S(ve)tie Evpimie d(ě)vi; 1 čit.
 L. 352 a: Nъ S(veta)go M(a)těč ap(osto)l(a) i e(van)j(e)l(ista); 3 čit. i homilija.
 L. 352 b: N(a) S(ve)t(i)hъ M(a)vr(i)cič i družini ego; 9 čit.
 L. 353 a; N(a) S(ve)t(a)go Lina p(a)pi m(u)č(eni)ka; 1 čit.
 L. 353 b: N(a) S(ve)tihъ Ciprična i Justini m(u)č(enikъ); 6 čit.
 L. 354 a: N' S(ve)t(i)hъ K(u)zmi i Dom'ěna i pr(očihъ); 6 čit.
 L. 354 b: Na sv(e)č(e)n'e cr'(ě)kve Mihaila Arhanj(e)la. Vlastita služba.
 L. 357 a: Nъ S(veta)go Er(o)n(i)ma pr(e)zv(i)t(e)ra; 6 čit. i homilija.

Oktobrъ

- L. 357 b: N(a) S(veta)go Remie b(i)s(kupa) is(povednika); 1 čit.
 L. 358 a: V n'v(e)č(e)r'i S(veta)go Franč(i)ska isp(o)v(e)dn(i)ka. Vlastita služba.
 L. 360 b: N(a) S(ve)t(i)hъ Ser'ga, Baha, Marcela i Apulěč m(u)č(eni)kъ gl(agole)t se · 3 · (= 8) čt(e)n(ii) ot m(u)č(eni)k' z-to (= deveto) S(veta)go M(a)rka.

- L. 361 a: N(a) S(ve)tihъ DĉonoŹiĉ, RuŹ'tika i Elĉutoriĉ m(u)ĉ(enikb); 1 ĉit.
- L. 361 a: Nъ S(ve)t(a)go KaliŹta p(a)pi m(u)ĉ(eni)ka; 6 ĉit.
- L. 361 b: N(a) S(veta)go L(u)ki ev(a)n(je)l(is)t(i); 3 ĉit., ostalo de Comm.
- L. 362 a: Na d(a)nъ S(ve)te Ursoli d(ĉ)vi i m(u)ĉ(eni)ce z druŹinoju .a. i. ĉ. [= 11 tisuĉ]; 6 ĉit.
- L. 362 b: N(a) S(veta)go Ilariona op(a)ta isp(ovĉdnika); 3 ĉit.
- L. 363 a: N(a) S(ve)t(i)hъ Kri'san'ta i Dariĉ; 6 ĉit.
- L. 363 b: N(a) S(ve)toju ap(osto)lu Sim(o)na i Ijudi; 3 ĉit.
- L. 364 a: druga · v · (= 3) ĉt(e)niĉ ot S(veta)go Ijudi ap(osto)la, ostalo de Comm.
- L. 364 a: V naveĉ(e)r'i Vs(ĉ)hъ Sv(e)t(i)hъ. Vlastita sluŹba.
- L. 366 b: Po v(e)ĉ(e)rni ot dne pojutъ lah'ko vĉĉ(e)rnju za mrbtvihъ.
- L. 367 a: Po jut'r'ni dnevnoi prosto poĉnet' se bit(atoriĉ) Carju emuŹe.
- L. 367 a: Nъ S(ve)toju Vitaliĉ i Agr(i)kola; 9 ĉit.
- L. 368 a: N(a) S(ve)t(i)hъ m(u)ĉ(eni)kъ . g. h (= 4 . h) Krunniki; 4 ĉit.
- L. 368 b: N(a) S(veta)go Teodora m(u)ĉ(enika); 3 ĉit.
- L. 368 b: N(a) S(veta)go Mart'ina b(i)sk(u)pa isp(o)v(ĉ)dn(i)ka. Vlastita sluŹba.
- L. 370 b: Nъ S(veta)go Martina p(a)pi m(u)ĉ(eni)ka; 6 ĉit.
- L. 371 a: Nъ S(ve)te Elizab(e)ti hĉere ugrsk(a)go krala; 9 ĉit.
- L. 371 b: Nъ S(veta)go Ponĉiĉna p(a)pi m(u)ĉ(enika); 1 ĉit.
- L. 371 b: N' S(veta)go Mavra m(u)ĉ(eni)k(a); 9 ĉit.
- L. 372 b: Nъ S(ve)tie Cecelie d(ĉ)vi m(u)ĉ(eni)ce. Vlastita sluŹba.
- L. 374 a: K(a)p(i)t(olъ) S(veta)go Klim(a)nta p(a)pi i budi sp(o)m(e)-n(u)tie S(ve)te Felic(i)ti.
- L. 374 b: N(a) S(veta)go Klim(a)nta papi; 6 ĉit.
- L. 375 a: Nъ S(veta)go Krsogona m(u)ĉ(eni)ka; 6 ĉit.
- L. 375 b: V nav(e)ĉ(e)rĉ S(ve)te Kat(a)r(i)ni m(u)ĉ(eni)ce. Vlastita sluŹba.

4. K a l e n d a r

Radi boljega pregleda oznaĉio sam dane u mjesecu brojevima. NaŹ pisar meĉe brojeve samo u sijeĉnju, a u drugim mjesecima oznaĉuje dane samo nedjeljnjim slovima. Imena svetaca ispisana su crvenim (ovdje kursiv), crno-crvenim (ovdje razmaknuto) i crnim slovima. Zbog uŹtede prostora izostavit ĉemo one dane, u kojima nema nikakva sveca.

Envarь

L. 378 a:

ima d(ь)ni 31, luna 30; nočь god(i)нь 16, dan 8.

- a 1 *Obrěz(a)nie G(ospod)ne d(u)pl(e)ks* i Basiliě b(i)sk(upa) ispo-
vědnika i Martini d(ě)vi
- b 2 Okt(a)ba Stěp(a)na prvoga m(u)č(eni)kь (!)
- v 3 Okt(a)ba Iv(a)na Ev(a)n(je)l(i)sta
- g 4 Okt(a)ba S(ve)tiň Ml(a)d(e)n(a)сь
- e 6 *Kršćenie G(ospod)ne d(u)pl(e)ksь*
- v 10 P(a)vla prvoga remeti i . . . sp(o)v(ě)d(nika) (!)
- g 11 Ižina p(a)pi m(u)č(eni)kь
- e 13 Okt(a)ba Ef(i)fanie
- ž 14 *pervarь* Feliciě i Felikša m(u)č(eni)kь
- a 15 Mavra op(a)ta isp(o)v(ědnika)
- b 16 Marčela p(a)pi m(u)č(eni)kь
- v 17 Antonič op(a)ta isp(o)v(ě)d(nika)
- g 19 Priski d(ě)vi m(u)č(eni)ce
- d 20 Marčč, Marti, Avdifakšь i Abakukь m(u)č(eni)kь
- e 21 Fabična p(a)pi i m(u)č(eni)kь i Šebest'ěna m(u)č(eni)kь
- ž 22 Agnie d(ě)vi i m(u)č(eni)c(e)
- a 23 Vicenca i Nastasa m(u)č(eni)kь
- b 24 Merencie d(ě)vi m(u)č(eni)c(e)
- g 25 Obraćenie P(a)vla na veru
- ž 28 3 (= 8) d(a)нь Agnie *ključь ž. mo. i-ne* (= 7-mo 10-ne, t. j. *sedmodesetne) n(e)d(ě)le*
- v 31 S(ve)t(i)ňь Cira i Iv(a)na m(u)č(eni)kь

Perv(a)рь

L. 378 b:

ima d(ь)ni 28 luna 29 nočь g(o)d(i)нь 14 d(a)n(ь) 10

- g 1 Ignaciě b(i)sk(upa) m(u)č(eni)kь
- d 2 *Očišćenie B(ogo)r(odi)ce d(u)pl(e)ksь*
- e 3 Blažič b(i)sk(upa) m(u)č(eni)kь
- ž 4 Žilberta isp(o)v(ědnika)
- a 5 Agati d(ě)vi m(u)č(eni)c(e)
- d 9 Apolonie d(ě)vi m(u)č(eni)c(e)
- e 10 Skolastiki d(ě)vi m(u)č(eni)kь (!)
- b 13 Fuski d(ě)vi

- v 14 *m(a)r(a)čъ* Kurila i Metudie isp(ovědnikъ) i V(a)l(e)n-
t(i)na m(u)č(eni)k(a)
d 16 Ijuliěni d(ě)vi m(u)č(eni)ce
v 21 Iv(a)na pustinnika isp(o)v(ědnika)
g 22 *Prěst(o)lъ P(e)tra ap(osto)la*
e 23 p o s t
e 24 *Matie ap(osto)la d(u)pl(e)ksъ*
a 26 Alěksandra p(a)pi m(u)č(eni)kъ

Na koncu crljenica od 4—5 riječi, ali se mogu pročitati samo
zadnje: sredu korizme.

Marčъ

L. 379 a:

ima d(ь)ni 31 luna 30 noćъ g(o)d(i)нь 12 d(a)нь 12

- g 1 Erkulana b(i)sk(upa) m(u)č(eni)kъ
z 4 S(ve)tihъ trista M(u)č(eni)kъ
v 7 Perpeti i Peleciti d(ě)vbъ i m(u)č(eni)cbъ
d 9 S(ve)tihъ .k. (=40) M(u)č(eni)kъ
a 12 *Grěgora p(a)pi isp(o)v(ě)d(nika) d(u)pl(e)ksъ*
v 14 *aprilъ*
v 21 Benedikta op(a)ta isp(ovědnika)
ž 25 *Bl(a)gověščenie B(ogo)r(odi)ce d(u)pl(e)ksъ*

Aprilъ

L. 379 b:

ima d(ь)ni 30 l(u)na 29 noćъ g(o)d(i)нь 10 d(a)нь 14

- d 13 *mai*
e 14 Tiborciě i V(a)leriěna i Mak'simiěna m(u)č(eni)kъ
b 17 Anicěta p(a)pi m(u)č(eni)kъ
ž 22 Soteriě p(a)pi i Gaiě p(a)pi m(u)č(eni)kъ
a 23 J(eo)rjia m(u)č(eni)ka
b 24 Adalberta b(i)sk(u)pa m(u)č(eni)kъ
v 25 *Marka e(van)jelista d(u)pl(eksъ)*
g 26 Klita p(a)pi i Marčelina p(a)pi m(u)č(eni)kъ
e 28 Vitaliě m(u)č(eni)kъ
z 29 P(e)tra m(u)č(eni)ka reda prodčкъ(tel?)

Mai

L. 380 a:

ima d(ь)ni 30 l(u)na 30 nočъ g(o)d(i)ňъ 8 d(a)ňъ 16

- b 1 *Pilipa i Ěk(o)va ap(osto)lu d(u)pl(eksъ)*
v 2 *Žigmunta*
g 3 *Obrětenie S(veta)go Križa i trih M(u)č(eni)kъ*
d 4 *Kir'ěka b(i)sk(u)p(a) m(u)č(eni)kъ*
ž 6 *Iv(a)na ap(osto)la e(van)j(e)l(ista) pr(e)dъ l(a)ška vr(a)ta*
a 7 *Duima b(i)sk(u)p(a) m(u)č(eni)kъ*
b 8 *Ěvlenie Mihaela Arh(a)njela*
g 10 *Gordiěna i Evpimiha m(u)č(eni)kъ*
e 12 *Nerěč i Arhilěč m(u)č(eni)kъ*
a 14 *Bonifaciě m(u)č(eni)ka*
v 16 *ijun*
g 17 *Andronika b(i)sk(u)p(a) isp(o)v(ědnika)*
e 19 *Potenciěni d(ě)vi m(u)č(eni)ce*
ž 20 *B(ernard)ina isp(o)v(ědnika) .č. u. k. b. (= 1442!)*
b 22 *S(ve)tie Eleni c(ěsa)rice*
g 24 *Prenesenie Franciska isp(o)v(ědnika)*
d 25 *U r b a n a p (a) p i m (u) č (e n i) k ъ*
e 26 *Eleutoriě p(a)pi m(u)č(eni)kъ*
ž 27 *Ivana p(a)pi m(u)č(eni)kъ*
v 30 *Feliciě p(a)pi m(u)č(eni)kъ*
g 31 *Petrunili d(ě)vi hćere S(ve)t(a)go P(e)tra ap(osto)la*
[crljenica:] Kvatri po P(en)t(e)k(o)st(e)ňъ vs(e)gda prvū sr(ě)dnū

Ijunъ

L. 380. b:

ima d(ь)ni 30 luna 29 nočъ g(o)d(i)ňъ 18 d(a)ňъ 6

- d 1 *Nikomědiě, Justina, Portunata m(u)č(eni)kъ*
e 2 *Marčelina, P(e)tra i Erazma m(u)č(eni)kъ*
a 4 *Kirina b(i)sk(u)p(a) m(u)č(eni)kъ*
d 8 *Medarda m(u)č(eni)kъ*
e 9 *Prima i Peliciěna m(u)č(eni)kъ*
a 11 *B(a)rnabi ap(osto)la*
b 12 *Basiliě, Nabora, Nazara m(u)č(eni)kъ*
v 13 *An'toniě reda male br(a)t'e isp(o)v(ě)d(nikъ)*
g 14 *ijulěi*

- d 15 *Vida m(u)č(eni)ka .z. (=9) i Mondesta i Krstancie m(u)č(eni)kь*
- a 18 *Marčela i Marčelina m(u)č(eni)kь*
- b 19 *Ervasič i Protasič m(u)č(eni)kь*
- v 20 *Silverič p(a)pi m(u)č(eni)kь*
- d 22 *Pavlina b(i)sk(u)p(a) isp(o)v(ědnika)*
- e 23 *p o s t ь*
- ž 24 *Roždstvo Iv(a)na H(rst)it(e)la d(u)pl(eksь)*
- b 26 *Iv(a)na i P(a)vla m(u)č(eni)kь*
- g 28 *Lěona p(a)pi isp(o)v(ědnika) p o s t*
- d 29 *P(e)tra i P(av)la ap(osto)lu d(u)p(leksь)*
- e 30 *Vspomenutie P(av)la semi d(u)p(leksь)*

Ijulči

L. 381 b:

ima d(ь)ni 31 luna 29 nočь g(o)d(i)n(ь) 8 d(a)nь 16

- ž 1 *Okt(a)ba Iv(a)na H(rst)it(e)la p o s t ь*
- a 2 *Pohojenč B(ogo)r(od)ice d(upleksь) i Pročesa i Martinična m(u)č(eni)kь*
- d 6 *Okt(a)ba ap(osto)lu P(e)tra i P(a)vla d(u)pl(e)ksь*
- b 10 *S(ve)tihь m(u)č(enikь) . ž. (=7) br(a)ť i Rufini d(ě)vi*
- v 11 *Pič p(a)pi m(u)č(eni)kь*
- g 12 *Nabora i Felicič i Ermohora i Portunata m(u)č(eni)kь*
- d 13 *Anakleta p(a)pi m(u)č(eni)k(a) i M a r g a r ě t i d (ě) v i*
- ž 15 *Kurika i Ijuliti m(u)č(eni)kь*
- a 16 *avgustь Inocen'cič p(a)pi m(u)č(eni)kь*
- b 17 *Aleksa isp(o)v(ě)d(nika) i M a r i n i d (ě) v i*
- v 18 *Simporosi i . ž. (= 7) s(i)ni ee m(u)č(eni)kь*
- d 20 *Ilie pr(oro)ka*
- e 21 *Praksie d(ě)vi*
- ž 22 *M(a)rie Magdalěni*
- a 23 *Apolinara b(i)sk(upa) m(u)č(eni)kь*
- b 24 *Krstini d(ě)vi m(u)č(eni)c(e) . v. (=3) p o s t*
- v 25 *Ěkova ap(osto)la du(pleksь) i Krstopora m(u)č(eni)kь*
- g 26 *A n n i m a t e r e B (o g o) r (o d i) c e i P a s t o r a p r o z v (i) t (e) r (a)*
isp(ovědnika)
- d 27 *Pantalěona m(u)č(eni)kь*
- e 28 *Nazara, Celsa, Viktora p(a)pi m(u)č(eni)k(ь)*

- ž 29 Simplifici, Fauština, Beatrice m(u)č(eni)k(b)
 a 30 Abdona i Sinena m(u)č(eni)k(b)
 b 31 Ermana b(i)sk(u)pa m(u)č(eni)k(b)

Avgustъ

L. 381 b:

ima d(b)ni 31 luna 29 noćь g(o)d(i)n(b) 10 d(a)nъ 14

- v 1 *Uže P(e)tra ap(osto)la . z . (=9) i S(ve)t(i)hъ . ž . (=7) br(a)tъ*
m(u)č(eni)kъ
 g 2 Stěpana p(a)pi m(u)č(eni)kъ
 d 3 Obrětenie Stěp(e)na . a . (= 1) m(u)č(eni)kъ
 e 4 Justina provizvit(e)ra m(u)č(eni)kъ
 ž 5 *S(ve)te M(a)rie ot sněga d(u)p(leksъ) i Dominika isp(o)v(ědnika)*
 a 6 Preobražene G(ospod)ne, Šiksta p(a)pi i Pelečiš(i)ma i Ag(a)-
 p(i)ta m(u)č(enikъ)
 b 7 Dunata b(i)sk(u)p(a) i m(u)č(eni)ka
 v 8 Čirěka, Larga i Zmaragda m(u)č(eni)kъ
 g 9 Romana m(u)č(eni)kъ v (= 3) post
 d 10 *Lovrenca d'ěk(o)na m(u)č(eni)ka semi d(u)p(leksъ)*
 e 11 Tiborciě i Susan'na m(u)č(eni)kъ
 ž 12 Klari d(ě)vi
 a 13 Ipolita i Kasiěna i pr(o)č(i)hъ m(u)č(eni)kъ
 b 14 *sektebarъ* Evseběč popa isp(ovědnika) postъ
 v 15 *Vznesenie B(la)ž(e)nie M(a)rie D(ě)vi d(u)p(leksъ)*
 d 17 Okt(a)ba Lovr(e)nca d'ěk(o)na m(u)č(eni)ka
 e 18 Agapita m(u)č(eni)k(a)
 ž 19 Lodovika b(i)sk(upa) isp(ovědnika) i Magna m(u)č(eni)k(a)
 a 20 Bernarda op(a)ta i Stěp(a)na krala isp(ovědnika)
 v 22 Timotěš, Ipolita, Simvoriěna i Ěrněš m(u)č(eni)kъ
 g 23 post
 d 24 *Bartoloměš ap(osto)la d(u)p(leksъ)*
 ž 26 Zeferina p(a)pi m(u)č(eni)kъ i Asela žakna isp(ovědnika)
 a 27 Lodovika krala franačkoga isp(ovědnika)
 b 28 *Avgust(i)na b(i)sk(u)p(a) isp(ovědnika) d(u)p(leksъ) i Erměta*
m(u)č(enika)
 v 29 Usěč(e)nie gl(a)vi Iv(a)na H(rstite)la i Šabini m(u)č(eni)c(e)
 g 30 Feliciě i Av'dakta m(u)č(eni)kъ
 d 31

Sektebrъ

L. 382 a:

ima dъni 30 luna 29 noćъ g(o)d(i)нъ 12 d(a)нъ 12

- e 1 S(ve)tiнъ M(u)č(eni)къ . b i. (= 12) br(a)тъ i Ejidi opata
- ž 2 An'tonič m(u)č(eni)ka
- e 8 Roždstvo B(ogo)r(od)ice d(u)p(leksъ) i Adrična m(u)č(eni)ka
- ž 9 Gorgona m(u)č(eni)ka
- b 11 Prota i Ačinta m(u)č(eni)къ
- d 14 oktobr Vzdv(i)ž(e)nъie S(veta)go Kr(i)ža, Korněla i Čabriěna m(u)č(eni)къ
- e 15 Okt(a)ba B(ogo)r(od)ice d(u)p(leksъ), Nikomědič m(u)č(eni)къ
- ž 16 Lucile i Eminična m(u)č(eni)къ i Fumie d(ě)vi
- g 20 Evstatič i družini ego m(u)č(eni)къ post
- d 21 Matěč ap(osto)la i e(van)j(e)l(i)sta d(u)p(leksъ)
- e 22 Mavricič i družini ego .e. (=6) t(i)s(u)ćъ i .h. (=600) i .m. (=60) i .e. (=6) m(u)č(eni)къ
- ž 23 Lina p(a)pi m(u)č(eni)къ
- v 26 Kuprična b(i)sk(upa) m(u)č(eni)k(a) i Justini d(ě)vi m(u)č(eni)ce
- g 27 Kuzmi i Domъčna i družini eju m(u)č(eni)къ
- d 28 Većesl(a)va mučenikъ
- e 29 Sveč(e)nъie cr(b)kve Mihaela Arh(a)nj(e)la d(upleksъ)
- ž 30 Eronima prozv(i)t(e)ra isp(o)v(ěd)nika d(u)p(leksъ)
[Crljenica:] kv(a)tri Podviž(e)ně Križa vs(e)gda prvu sr(ě)du

Oktobrъ

L. 382 b:

ima d(ъ)ni 31 l(u)na 29 noćъ god(i)нъ 14 d(a)нъ 10

- a 1 Remie b(i)sk(u)pa isp(o)v(ěd)nika
- g 4 Franciska isp(o)v(ěd)nika
- ž 7 Marka p(a)pi isp(ověd)nika Ser'čhava (!) [Serja i Baha] M(a)r-č(e)la i Ap(u)lěč m(u)če(ni)къ
- b 9 Děonožič i družini ego m(u)č(eni)къ
- v 10 Terbona b(i)sk(upa) isp(o)v(ě)d(nika) i Sopia d(ě)vi
- ž 14 Kališta p(a)pi m(u)č(eni)къ
- a 15 Kirina m(u)č(eni)ka
- b 16 novmbrъ Galla op(a)ta isp(o)v(ěd)nika
- g 18 Luki e(van)j(e)l(i)sta d(u)pl(eksъ)

- ž 21 .a.i. (=11) t i s u ć b d (ě) v b m (u) č (e n i) c b
 g 25 Krisanta i Darič m(u)č(eni)k b
 d 26 Evarista p(a)pi m(u)č(eni)k(a) i Dmitra m(u)č(eni)k b
 e 27 Flora isp(o)v(ě)d(nika) p o s t b
 ž 28 *Simuna i Ijudi ap(osto)lu d(u)p(leksb)*
 v 31 p o s t b

Novembr b

L. 383 a:

ima d(b)ni 30 luna 29 noć b g(o)d(i)n b 16 d(a)n b 8

- g 1 *Prazdnik vs(ě)mb S(ve)tim b Božim d(upleksb)*
 i Cezarič m(u)č(eni)k(a)
 d 2 Vsěmb umrvšim i Žusta m(u)č(eni)ka
 ž 4 Vitalič i Agrikola m(u)č(eni)k b
 b 6 Lěvnarda isp(o)v(ědnika)
 g 8 S(ve)tih b m(u)č(eni)k b g.-h (=4-h) Krunnik b
 d 9 *Sv(e)ć(e)nie cr(b)kve Sp(a)s(it)e)l(a) v Rimě* i Teodora
 m(u)č(enika) d(upleksb)
 e 10 Tripona i pr(o)č(i)h b m(u)č(eni)k b i Limpi d(ě)vi
 ž 11 *Martina b(i)sk(u)p(a) isp(o)v(ědnika)* i Men'na m(u)č(eni)ka
 a 12 Martina p(a)pi m(u)č(eni)ka
 b 13 Iv(a)na Zl(a)to usta patriērha isp(o)v(ědnika)
 v 14 *dektebr* Brikcič b(i)sk(upa) isp(o)v(ě)d(nika)
 d 16 Otmara op(a)ta isp(o)v(ě)dnika)
 ž 18 *Sv(e)ćeně cr(b)kve ap(osto)lu P(e)tra i P(a)vla v Rimě*
 d(u)p(leksb)
 a 19 Elizab(e)ti hć(e)re ug(a)rskoga kr(a)la i Poncična p(a)pi
 m(u)č(eni)k b
 v 21 Mavra m(u)č(eni)ka
 g 22 Cecelie d(ě)vi m(u)č(eni)ce
 d 23 Klimanta p(a)pi m(u)č(eni)k b
 e 24 Krsogona m(u)č(eni)k b
 ž 25 Katarini d(ě)vi m(u)č(eni)ce
 a 26 Petra b(i)sk(upa) i m(u)č(eni)k(a) i prineseně moći Jeorjič
 m(u)č(en)k b
 v 28 Ěk(o)va Per'sonina m(u)č(eni)k b
 g 29 Saturnina m(u)č(eni)ka p o s t b
 d 30 *Andrěč ap(osto)la d(u)p(leksb)*

Dektebrъ

L. 383 b:

ima d(ь)ni 31 luna 29 noćъ g(o)d(i)нъ 18 d(a)нъ 6

- ž 2 *Vivianni d(ě)vi*
 b 4 *Barbari d(ě)vi m(u)č(eni)ce*
 v 5 *Sabbi op(a)ta*
 g 6 *Nikuli b(i)sk(u)pa isp(o)v(ě)d(ni)ka*
 d 7 *Ambroziě b(i)sk(u)p(a) isp(o)v(ě)dnika d(u)p(leksъ)*
 ž 8 *Začetie An'ně B(ogo)r(od)icu d(u)p(leksъ)*
 a 10 *Melciědiě p(a)pi m(u)č(eni)ka*
 b 11 *Damasa p(a)pi isp(o)v(ě)dnika*
 g 13 *Lucie d(ě)vi m(u)č(eni)ce*
 d 14 *envarъ*
 d 21 *Tomī ap(osto)la d(u)p(leksъ)*
 a 24 *postъ*
 b 25 *Roždstvo H(rsto)vo d(u)pl(e)ksъ i Nastasie d(ě)vi*
 v 26 *Stěp(a)na .a. (= 1) m(u)č(en)i)ka*
 g 27 *Iv(a)na ap(osto)la i e(van)j(elista) du(pleksъ)*
 d 28 *S(ve)t(i)hъ Mlad(e)n(a)съ m(u)č(eni)къ r. k. i g. (144) tisuća*
 e 29 *Tom(a)sa b(i)sk(upa) m(u)č(eni)къ*
 a 31 *Selvestra p(a)pi isp(o)v(ě)dnika*
 [Crljenica:] *Kv(a)tri po Lucině vs(e)gda prvu sr(ě)du*

Mislím, da će dobro doći da kao dodatak kalendaru i propriju »Sanctorum« iznesem i onaj dio litanija, koji donosi imena svetih ispovjednika, djevica i udovica:

L. 64 a:

Selvestre	Benedikte
Grěgore	Francis'ko
Martine	An'tone
Avgus'tine	Dominiče
Ambroziju	An'na
Eronime	Ag'nič
Nikula	Luciě
Ivane Zlatousti	

L. 64 b:

Cecelie	Elisav'ta
Agato	Ur'sula iz družinoju
Katarino	Apolonič
Margarčto	Klara
Marina	Elena c(e)s(a)r(i)ca
Barbara	

5. Nekoliko primjedaba uz kalendar

a) Ako se kalendar bolje pogleda na svijetlu, opaža se, da su po strani izbrisana neka slova. Na nekim mjestima još se opažaju ostatci tih slova. Bili su to brojevi označeni slovima .v. i .z. (= 3 i 9), a po svoj prilici je bilo i .e. (=6), ali nisam mogao nijedno pročitati. Ostatak tih slova nalazimo i u samome korpusu kalendara, tako na pr. 24 srpnja .v. (=3), 1 kolovoza .z. (= 9), a 9. kolovoza opet .v. (=3). O čemu se radi? Brojevi po strani svetaca označivali su broj čitanja toga dana, no kako se ti brojevi nisu slagali s brojem čitanja u propriju, a ni sadržaj kalendara se ne slaže sa sadržajem proprija, to je netko kasnije te brojeve izbrisao. Jedna mala usporedba pokazat će nam, da je zaista tako. U kalendaru 2. prosinca nalazimo naznačeno »Viviani...«, a 4. prosinca »Barbari...«; uz jedno i drugo ime na svijetlu još možemo pročitati .v. (= 3) t. j. čitanja, dok u samom propriju nema spomena ni o jednoj ni o drugoj svetici. Dne 7. prosinca u kalendaru nalazimo »Ambrozič... dupleks« a po strani se može na svijetlu još raspoznati slovo odnosno broj .z. (= 9), t. j. 9 čitanja, dok u samom propriju nalazimo samo 6 čitanja. Znači da je kalendar prepisan iz drugoga kodeksa, a ne iz istoga iz kojega je prepisan proprij.

b) U kalendaru se nalazi i nekoliko pogrešaka. Dne 10. veljače uz ime Skolastiki dčvi, nalazimo i pogrešno oznaku »mučenič«.
Dne 7. listopada uz Sv. Marka papu i »Ser'čhava«. Kako se toga dana slave Sveti Srđ i Baho moramo pretpostaviti, da je to mjesto trebalo prepisati: Ser'č i Baha.

Dne 20. svibnja uz ime Sv. Bernardina nalazimo označen broj .č. u. k. b. (= 1442). Tu se očito radi o godini njegove smrti. No kako je on umro 1444. god., a tu razliku ne možemo protumačiti ni po jednom kalendarskom stilu, treba reći, da je to pogrešno napisano. U siječnju gdje je dane označio brojevima ispustio je broj 18, a zatim dodao dva puta broj 24.

c) Imena svetaca, koja imaju dva atributa, prvi atribut dolazi uvijek u genitivu, kao i samo ime, dok je drugi atribut obično u nominativu, na pr. Justina prozvitera mučenik mj. prozvitera (i) mučenika.

III. TEKST SLUŽBE SV. ĆIRILU I METODIJU

Donosim čitavu službu Sv. Braće, kako bi se mogla porediti s tekstom u Ljubljanskom brevijaru, koji je tiskao Berčić u »Dvie službe...«,⁶ kao i sa tekstom službe u Karamanovu prijevodu iz nestalog saljskog brevijara, koji je također tiskao Berčić.⁷

L. 277 b:

Nav(e)č(e)rě S(veta)go Kurila i / Metudie isp(o)v(ě)dn(i)ki. K v(e)-
č(e)rn/i an(tifonъ) Si sutъ s pr(o)č(i)mi ot m(a)t(utina) / Ps(alamъ)
Reče G(ospod)ъ. V k(o)n(a)c(ъ) Hv(a)l(i)t(e) G(ospoda) ěz(i)c(i) K(a)-
p(i)t(ulъ).

Vzdast B(og) mazdu u sil/i svetimъ svoimъ i dove/detъ e na
putъ divni.

И м њ на / Presl(a)vni o(t)če Kurile / i učit(e)lju n(a)š(b) m(o)li
za ni / ěedъ tvoihъ kъ G(ospod)u egda / tebě pĉs(anъ) večernjuju
vspoe/mъ sъ umileniem. — Iže D(u)ho/mъ S(ve)timъ v sr(d)ci va-
ž(e)ženъ / n(a)mъ propisanie otkri B(g)žie t/aini i plku češkomu
toboju / sv(ě)tlostъ prosiĉ. — Na ězi/cě tvoemъ lĉki na herov/imĉ
D(u)hъ S(ve)ti prebi obhode / vselenuju nasĉ z(e)mlju gl(agol)/i
sl(a)vnago uč(e)niĉ. — Nevera e/retikъ išĉezaetъ cvatut / rože
v(a) verĉ H(risto)vĉ cvetъ iže / predikaniemъ b(la)ž(e)nago Kuril/a
mnozi ostaviše zlobi. / Sa ubo ĉastit' se vs(ĉ)mi / silami n(e)b(e)skimi
pr(o)r(o)ki i ap(osto)/li sl(a)vit' se i vs(ĉ)mi s(ve)tim/i bl(a)g(o)dĉtno
sprovaĉet' se. / Nam že uč(e)n(i)komъ g(la)g(o)lъ s(ve)tihъ e/go H(rist)e
stopi naslĉdova/ti podai da ego m(o)leniem' / k v(ĉ)ĉnimъ radostemъ
přit/i da utegnemъ. — Ot njudĉže h/valeĉe m(o)l(im) te S(ve)ta Troice
iž/e ot zla obraĉeni esmъ pro g(lago)l' / b(la)ž(e)nago Kurila, da n(a)mъ
da/si mazdu raĉ. Am(e)nъ.

⁶ Berčić Ivan, Dvie službe rimskoga obreda za svetkovinu Sv. Ćirila i Metuda, Zagreb 1870., 27.

⁷ Berčić, n. dj. 47., a u Karamanovu rukopisu Identità della lingua litterale slava, s. 98.

B(e)r(a)š(b) Erě/i tvoi G(ospod)i: da oblěkut se v pr(avdu). /
Kv(e)l(ičitъ) an(tifon) Si sutъ m(u)ži s(ve)ti i sl(a)vni /
arhierči predrazi iže sl(a)vu / v(ě)ka sego otvrgu togo r(a)di sь/v(ě)-
tlet se v rizahъ belihъ pre/d prestolomъ B(o)žim' : Agn(a)čim.

O r(a) c(i)ě Dai prosimъ vs(e)m(o)gi B(o)že da / iže b(la)ž(e)noju
isp(o)v(ě)dniku / tvoeju i arhierěju Kurila / i Metudie prazdnikъ čte/mъ
ot vs(ě)hъ zalъ napadaju/čihъ m(o)l(i)tv(a)mi: eju izb(a)v(i)li / se
bihomъ G(ospode)mъ.

K' jutrni bit(atorič) / C(ěsa)ru isp(o)v(ě)dnikъ G(ospode)-
vě. Pridi(te).

Im(b)n(a) / O(t)če s(ve)ti Kurile sliši / zvanie n(a)še učit(e)lju
bl/agi i priětna budi s/lužba n(a)ša toboju k G(ospod)u n/očnač. —
Tvoimъ dostoěn/iemъ n(a)še grěhi omii i vz/vedi pad'see. nizloži /
silnie i vznesi směre/nie plačuee utěši. Iž/e v mirě semъ prosiě aki /
dannica. i ěko slnce ob'teče vselenuju H(rist)a pro/p(o)v(ě)dae i
vlastь vražiju / [L. 278^a] / progone. Ot tebe divna dika / slovinskimъ
erěemъ . vspo/minajućimъ tvoe uč(e)nie . tvo/imi ni prosbami ot
v(ě)čnie m(u)ki / izb(a)vi. Ot njuděže hv(a)leče mo(lim?) /

An(tifonъ) S(ve)ti arhierči H(risto)vi vinogr/adъ nasadiše
pri ishodiščihъ / vodъ.

Ps(alamъ) B(la)ž(e)nъ.

An(tifonъ) Si sutъ / mužī m(i)l(o)sti i bratri eže G(ospod)ъ /
izvoli i prosv(ě)tlī.

Ps(alamъ) / Vsku/ju.

An(tifonъ) Ti esi sl(a)va s(ve)tihъ tv/oihъ G(ospod)i . i po-
děteli i vznes/e e v goru s(ve)tuju s'voju.

Ps(alamъ) G(ospod)i / čto se.

B(e)r(a)š(b) Erěi tvoi G(ospod)i da.

[Čitanje I.]

Rastislavъ murav(ъ)ski knezъ B(ogo)mъ naustimъ sv(ě)ť / stvori
s knezi svoim/i. i Muravlane posla / k c(a)ru Mihaelu g(lago)le / Lju-
demъ n(a)šimъ poganstva / se otvrg'sim i poh(risti)ěnski se / z(a)k(o)nъ
ěmšimъ. Učit(e)la ne ima/mъ t(a)kogo ki bi n(a)sъ istinnoju v/eroju
H(risti)ěnskoju skazalb. da / bi se i druge strane proti/vile n(a)mъ.

Rěš(ponzorii) Si sutъ s(ve)ti / arhierči H(risto)vi. Kurilъ i
Metu/dii. Ihže uč(e)niemъ b(la)ž(e)nimъ s'vatit se cr(ъ)ki ěko slnce
i / luna.

B(e)r(a)š(b) Se e(st) rěsnotiv'/noe bratarstvo. i rěsnoe / v istinu družinstvo. Čt(enie).

[Čitanje II.]

Da pošli n(a)mь vladiko b(i)s/kupa i učit(e)la. ot v(a)s' bo vsa/gda na vse strani dobri / z(a)k(o)nь ishoditь. Prizvavže c(esa)rь Konstantina filozof/a. stvori ga slišati rě/čь siju i reče emu. Věm te d/a si trudanь filozofe d/a potřeba e(stь) tebě tamo i/ti. Otvešča filozofь i reč/e. I trudan si budučь i bo/lan t(ě)lomь radь idu.

Rěš(ponzorii) Si / sutь muži m(i)l(o)sti ih že pr(a)vd/i zabveniě ne přiěše. togo r/adi c(esa)rstvujutь z B(ogo)mь i Agna/cь B(o)ži š nimi.

B(e)r(a)š(b) Telesa s/(ve)tihь v mirě pogrebena sut' / imena že ihь živutь v(a) v(ě)ki.

[Čitanje III.]

Takmo ašće imajutь knigi / v svoi žikь. G(lago)la k nemu c(esa)rь. Dědь moi i o(ta)сь moi. i mnoz/i ini iskavše. togo něsu / mogli obrěsti. to kьko az' / mogu to obrěsti. Filoz/ofь reče to gdo more na vo/du besedu pisati. i eret/ičьskoe ime sebě obrěsti / I reče emu p(a)ki c(esa)rь i s Vardo/ju umomь svoimь. Ašće ti ho/češi more tebě B(og)ь dati. / iže daetь vs(ě)mь ki ga pro/se nesumneniemь. i otvrzaet' [L. 278^b] tlkučimь.

Rěš(ponzorii) Se v istinu e(stь) / rěsnač vera Bož(a)skač. I žit/ie v(ě)ka sego bl(a)gimi deli ottv/oreče. preiti utegu v c(esa)r-stvič / n(e)b(e)skač.

B(e)r(a)š(b) Se koľ dobro i ko/ľ krasno eže žiti br(a)tii vk(u)p'. /

An(tifonь) Udivi G(ospod)ь s(ve)tie s'voe i us/sliša e v(a)pijuće k sebě.

Ps(alam) Vn/egda.

An(tifonь) Vzveselet' se vsi / upvajučei nь te. ěko ti bl(ago-slo)v(i)ľь / esi s(ve)tie tvoe G(ospod)i. i ěko ščitom' / bl(a)gov(o)leniě tvoego věnčal' e / esi.

Ps(alamь) G(lago)li moe.

An(tifonь) Po vsě/i z(e)ml: sl(a)voju i čьstiju věnča/ľ esi s(ve)tie svoe. i p(o)st(a)vil' e / esi nad' deli ruku tvoeju.

P s (a l a m ъ) G (o s p o d) i G (o s p o d) ъ n (a) š ъ.

B (e) r (a) š (ъ) I z b r (a) i h ъ G (o s p o d) ъ e r ě e / s e b ě V p o ž i r (a) n i e
ž r t (a) v h v (a) l i.

[Čitanje IV.]

Sad že filozofъ po prvo/mu običaju na m(o)l(i)tvu se / naloži. i sь iněmi pospěšn/iki. Vskorě že emu B(og)ъ ěvi. i/že poslušaetъ m(o)l(it)vi svoi/hъ rabъ. i tud'e složi pis'm/ena slova. i besedu nače p/isati. Vzveseli že se c(esa)r' / o semъ i Boga proslavalb sь sv/oimi s(ъvě)t'niki i posla ego k Ra/stislavu knezu s' ep(isto)liju / siceju.

R ě š (p o n z o r i i) S l (a) v n i a r h i e r ě i: H (r i s t o) / v i p o ž i d a j u t ь v (a) v (ě) k i o b ě n ě a / n i p r e d G (o s p o d e) m ъ . s v (ě) t e ě e s e v r i z (a) h' / p r e p o ě - s a n i v š t o l u b e l u i s' / l (a) v i.

B (e) r (a) š (ъ) S i s u t ь i ž e o t G (o s p o d) a u k / r a š e n i s u t ь v ě n ě i z l (a) t i m i . Č t (e n i e).

[Čitanje V.]

B(og)a iže vsьkomu p(o)v(e)lěvaet / da bi v razumъ rěsnotiv'/ni prišalb . i na bol'si se č/inъ stežalb . viděvъ veru. / v(a)šu i podvigъ v(a)š' stvori i n'/ine v l(ě)ta n(a)ša ěv(a)lb knigi v v(a)š' ěz/ikъ kogo ne bě davno bilo. na / tьkmo v prvaě l(ě)ta da i vi pr/ičtete se prvěhъ ězicěhъ i/že sl(a)vetъ B(og)a svoimъ ěziko/mъ . i tu v(a)mъ poslahomъ togo / komu e B(og)ъ ěvilъ . mužъ čast/ivъ i bl(a)gověranъ knižanъ ve/lmi i filozofъ.

R ě š (p o n z o r i i) O b l ě / ě e G (o s p o d) ъ v r i z u s p (a) s (e) n i ě . i s l (a) v u / p o d a i m ъ n a s l (ě) d o v a t i v (ě) ě n u / j u . I o d ě ž d e j u e r ě i s k o j u u k r a s / i e .

B (e) r (a) š (ъ) T o g o r (a) d i ž e p r e d s t o e / t ь v (a) v (ě) k i o b ě n ě a n i p r e d G (o s p o d e) m ъ . Č t (e n i) (e).

[Čitanje VI.]

I sa darъ priěm'se boli i / častněi . pače vsьkogo / zl(a)ta i srebra . i kameniě /dragago. i bog(a)tstviě preho/dečago. Podvigněte se š' / nimъ spěšno utvr(ъ)ditě rě/čъ. i vs(ě)mъ srcemъ vziskati / G(ospod)a . i opčago sp(a)seniě ne otriněte / na vsa podvigněte ne le/nite se eti se po rěsnotiv' / [L. 279^a] ni putъ . da i ti filozope priv/edeši e podvigomъ tvoimъ v Bo/ži razumъ . i primeši svoju ma/zdu. v togo mesto v' si v(ě)kъ i v' / budući . i za vse ti d(u)še ho/teěee verov(a)ti v H(rist)ъ.

B(og)ъ n(a)šъ . ot/selě i do končini . i pametъ / svoju ostavlae pro-
čimъ rod/omъ . podobno v(e)likomu Konst/entinu c(esa)ru.

Rěš(ponzorii) Se pride čas/tni d(a)nъ s(ve)tihъ arhierěi
H(risto)vihъ . / Kurila i Metudie. Iže v' mirě s/emъ sěme životnoe
sčěše. i sь/birajutъ v životъ v(ě)čni.

B(e)r(a)š(ъ) Si / sutъ m(u)ži pr(a)v(a)dni i rěsnotiv'ni / učece
s(ve)timi g(lago)li pridu v c(esa)r'/stvo n(e)b(e)skoe.

An(tifon)ъ G(ospod)i sa s(ve)t/i obitaetъ v krově tvoemъ.
s/aděčъ e(st)ъ pr(a)vdu i počietъ v gorě / s(ve)těi tvoei.

Ps(alamъ) G(ospod)i kto an(tifon)ъ Ži/v(o)ta prosí u tebe,
i daľ emu es/i G(ospod)i. sl(a)vu i vel(e)lěpotu vzl/ožilъ esi na nъ.

Ps(alamъ) G(ospod)i siloju. / an(tifon)ъ Sa primetъ bl(a-
goslove)nie ot G(ospod)a i mi/lostъ ot B(og)a Sp(a)sa svoego ěko /
se e(st)ъ rodъ iskučihъ G(ospod)a.

Ps(alamъ) G(ospod)na / e(st)ъ z(emla).

B(e)r(a)š(ъ) Ti esi erěi v(a) v(ě)ki Po / činu Melhi(sedekovu)

Čt(e)nie s(veta)go e(van)j(elič) po M(a)t(ě)ju. / V(o)no vr(ěme)
reč(e) I(sus)ъ učenikomъ sv(oimъ). Iže ljubi/tъ o(t)ca ili materъ pače
m/ene něstъ mene dostočnъ. / I pr(o)č(aě) omil(iě) s(veta)go Ajmona
pr(o)z(vitera).

[Čitanje VII.]

S(ve)tu i čьstnu rěčъ posъ/t(a)vi e(van)j(e)listъ. ob'ěť / eže
n(a)mъ G(ospod)ъ v kratčehъ g(lago)/lěhъ reče. Iže ljubitъ o(t)ca /
ili materъ pače mene něst' / mene dostočnъ. Iže ljubitъ s/ina ili hčer
pъče mene. něs'/tъ mene dostočnъ.

Rěš(ponzorii). Predr/agi arhierěi H(risto)vb i učit(e)ľ naš
K/urilъ. preide v životъ n(e)b(e)ski. E/g(o)že priěše anj(e)li i ar-
hanj(e)li i / vsa s(ve)tihъ združba.

B(e)r(a)š(ъ) Sa / ubo častit se vs(ě)mi silam/i n(e)b(e)skimi.
iže d(a)n(a)šъ ras'sipa hr/amъ svoego s(veta)go t(ě)la. Eg(o)že. Čt(e)-
n)i(e).

[Čitanje VIII.]

Ne zap(o)v(e)dě G(ospod)ъ ne ljubiti užikъ / na r(e)če ne ljubiti
pače s(e)be. To / e(st)ъ skazaemo. i vs(ě)hъ veče ljub/iti gl(a)vu n(a)šu
eže e(st)ъ H(rist)ъ i tvrd'ě verně držati podobae/tъ. Vi že br(a)t(i)ě
pomenite gl(agol)/i. eže i v' inom mestě G(ospod)ъ reč/e.

Rěš(ponzorii) Budite črěsla v(a)ša pr(epočsana). /

[Čitanje IX.]

Iže ljubitъ užiki svoe pa/če mene. t(ě)l(e)snoju ljubviju ma/zdi v(e)likie. ljubvi ot G(ospod)a ne pri/metъ. Za ne siju ljub(a)vъ s(ve)tie / knigi uničižajutъ. Ina bo e(stъ) te/lesna ljubavъ. a ina po zapov/ědi G(ospod)ni. Iže ljubit užiki / svoe t(e)l(e)snoju ljubviju. ta lju/bitъ užiki pače G(ospod)a. i ne možet' [L. 279^b] priti pred G(ospod)a.

K mat(utin u) gd (!) an(tifonъ) Si s/utъ s(ve)ti arhierĕi H(risto)vi Kurilъ / i Metudii. ih že b(la)ž(e)nimъ uč(e)nie/mъ svatit se cr(ъ)ki ěko slnce / i luna. an(tifonъ). B(la)ž(e)ni Kurilъ prebi/vъ t(ě)lomъ d(ě)vskimъ. i H(rist)u G(ospod)u sv/oemu poda slišanie. i v mir/ě prebistъ ěko zl(a)to ěisto. sъ/v(a)te se deli bl(a)gimi. an(tifonъ) Siĕ / esta . b. (=2) maslinĕ iz' zagrad/i solunskie. b(i)sk(u)-pa i učit(e)la k/nigi slovin'skie i ne neznana knigi grĕkie i latinskie . plo/dĕca bl(a)gosti veri h(rist)ĕnskie i / uĕĕca i krsteĕca narodi ěešk/ie. i nastavljajuĕa na p(u)tъ prav/i plki poganskie an(tifonъ) bl(a)ž(e)-nihъ / arhierĕi H(risto)vihъ Kurila i Met/udie v(ĕ)ĕnoe roistvo v n(e)b(e)s(e)hъ / ěastimъ. da m(o)l(i)tvi ihъ sl(a)vnie. / privedut ni k veseliju v(ĕ)ĕnom/u. an(tifonъ) Sl(a)va H(ris)tu c(esa)ru iže vernie r/abi svoe ukrasi rizami sl(a)v'nimi. i v' vratĕh raĕ vĕnĕca/e K(a)-p(i)t(olъ) Vzdaštъ B(og)ъ Imn(a) Presl(a)v/ni o(t)ĕĕe Kur(ile) B(e)-r(a)š(ъ) Vzradujut se sъ/(ve)ti v slavĕ. K b(lagoslove)n(ъ) an(tifonъ). Se pride / suĕi d(a)nъ s(ve)tih arhierĕi: H(risto)vihъ Kurila i Metudie. iže / v mirĕ semъ mnoga divna z'/n(a)m(e)niĕ vka-zaše o imenĕ H(risto)vĕ.

K t(e)rĕĕ K(a)p(i)t(olъ) Vzdaštъ B(og)ъ mzdu / Reš(ponzorii) Erĕi B(o)ž(i) bl(agoslo)v(i)te G(ospod)a. B(e)r(a)š(ъ) S(ve)t(i) i smĕreni sr(ĕd)c(e)mъ hv(a)i)te B(og)a. B(e)r(a)š(ъ) Erĕi tvoi G(o)-spod)i da o(blekut se).

Š(e)kst(ĕ) K(a)p(i)t(olъ) / Prest(a)vi e ĕrĕsъ more ĕrm/noe i provede e po vodĕ mn/ozĕ. vragi že ihъ pokri m/ore i v preispodnaĕ nizve/de e. Rĕš(ponzorii). Erĕi tvoi G(ospod)i. da o/blĕkut se v pr(a)vdu. B(e)r(a)š(ъ) I s(ve)t(i) tvoi radostiju vzradujut' se B(e)-r(a)š(ъ) Erĕi ego oblĕku.

N(o)nĕ K(a)p(i)t(olъ) / Segor(a)di pr(a)v(a)dni vzeše k/oristъ neĕist(i)vihъ. i v/spĕše ime tvoe G(ospod)i. i premo/ĕnuju ruku tvoju vshvališ/e kupno. G(ospod): B(o)ž(e)n(a)š Bĕš(ponzorii) Erĕi ego / Oblĕkut se v sp(a)s(e)nie. B(e)r(a)š(ъ) I pr/epodobni ego radostiju vz'/radujut se. B(e)r(a)š(ъ) Prav(a)dni ubo / v(a)v(ĕ)ki žiti v(a)ĕn(utъ) I m(a)zda ihъ u G(ospoda) /

K v(e) č(e) r n i . a n (t i f o n ъ) S i s u t ъ s (v e) t i . P s (a l a m ъ) / R e č e G (o s p o d) ъ K (o) n (a) c (ъ) p s (a l a m ъ) P o m (e) n i G (o s p o d) i D (a - v i d a) K (a) p (i) t (o l ъ) / V z d a s t ъ I m (a) n ъ P r e s l (a) v n i o (t) č (e) / B (e) - r (a) š (ъ) E r ě i t v o i G (o s p o d) i d a o b l ě k u (t s (e) / K v (e) l (i č i t ъ) a n - (t i f o n ъ) D a n (a) s ъ s (v e) t i K u r i l ъ i M / e t u d i i p r e s t a v i š e s e v ž i / v o t ъ v (ě) č n i . i a n j (e) l i B (o) ž i m i p r i / č t i s u t ъ v s l (a) v ě . O r (a) c (i ě) . D a i p r o / s i m ъ .

T a ž d e d (a) n ъ V (a) l e n t i n a . / P o d a i m (o) l (i m) t e v s (e) m (o) - g i B (o) ž e d / a i ž e b (l a) ž (e) n a g o V a l e n t i / n a m (u) č (e) n i k a t v o e g o r o i s t v o č ъ / [L . 280^a] t e m ъ . o t v s (ě) h ъ z a l ъ n a p a d a / j u č i h ъ e g o h o d a t a i s t v o m ' d / a i z b (a) v i m s e .

IV. MJESTO ZAKLJUČKA

Uspoređujući Vat. — Sl. 19., s ostalim glagoljskim brevijarima što se čuvaju u Vatikanskoj knjižnici, palo mi je u oči, da se službe svetaca po sadržaju u Vat. — Sl. 19. potpuno slažu s onima u Ill. 6., pa sam pomislio u prvi mah, da je Ill. 6. poslužio kao predložak pisaru našega brevijara. Ipak boljom usporedbom ustanovio sam, da je Vat. — Sl. 19. sačuvao i u jeziku i u pravopisu više starine, pa da mu je prema tome predložak bio drugi i po svoj prilici stariji nego Ill. 6.

Zatim sam opazio, da i jedan i drugi brevijar imaju vlastite službe franjevačkih svetaca. Da se tu radi o franjevačkim brevijarima, pokazuje i usporedba s latinskim franjevačkim brevijarima što se čuvaju u Vat. knjižnici, a ima ih na broju 21 iz 14. i 15. st. Svi ti brevijari imaju ovakav ili sličan naslov: *In nomine Jesu Domini Christi incipit psalterium secundum ordinem sancte Romane ecclesie et consuetudinem fratrum Minorum.*⁸ S njima se slažu naša dva brevijara (III. 6. i Vat. — Sl. 19.) u pogledu t. zv. »Ordo officii« (kod nas kasnije nazvan »ustav čina«) i u pogledu razdiobe psaltira. S obzirom na razdiobu psaltira recenzent⁹ kaže za latinske brevijare, da imaju »Psalterium Gallicanum«, a to vrijedi i za naše brevijare, pa je izraz »po zakon rimskē crkvi blaženoju apostolu Petra i Pavla« samo puki naslov bez pravoga značenja, kako je to prof. Vajs dokazao za većinu naših brevijara.¹⁰

⁸ Ottobon.-lat. 676.

⁹ Hugo Ehrensberger, *Libri liturgici bibliothecae apostolicae Vaticanae manuscripti*, Friburgi Brisgoviae 1897.

¹⁰ J. Vajs, *Co znači slova: Po zakonu rimskoga dvora v nadpisech hlavolskych, Jagić-Festschrift*, Zbornik u slavu Vatroslava Jagića. Berlin 1908., str. 230—234.

Služba je sv. Franje u svima t. zv. »Officium rhythmicum«, ali se u čitanjima uvijek ne slažu. Služba počinje ovim riječima:

Franciscus vir catholicus
Et totus apostolicus.

A Ill. 6. i Vat. Sl. 19. ovako:

Frančiskb m(u)žb katolikb
I v(a)sb apostolikb.

Ill. 6. nakon oktave sv. Franje donosi njegov život, koji je razdijeljen u 48 čitanja, pod naslovom: »O stvoreni reda i potvrđenje«, a to otprilike odgovara naslovu III. glave života sv. Franje, što ga je napisao sv. Bonaventura (t. zv. »Legenda S. Francisci«) u 15 glava.¹¹ Treća glava nosi naslov: »De institutione religionis et approbatione Regulae«. Čitanja u Ill. 6. uzeta su upravo iz te »Legende«, i to čitanja na sam blagdan iz 1. gl. legende, čitanja među oktavom iz 2. gl. legende, a čitanja pod gornjim naslovom sadržavaju odlomke od 3. do 15. glave legende.

Nema dakle nikakve sumnje, da se tu zaista radi o franjevačkim brevijarima.

Još je jedna stvar za nas važna. Ta dva franjevačka brevijara imaju i vlastitu službu Sv. Braće, dok ostali vatikanski brevijari, koji uostalom i nisu franjevački, nemaju ni službe, ni čitanja, ni molitve, iako ih neki spominju u kalendaru. Po Berčićevu mišljenju, onaj ljubljanski, što ima tu službu, bio bi također franjevački brevijar. Franjevački je brevijar i Moskovski iz oko g. 1380. (u biblioteci Lenjinova muzeja), koji ima također službu Sv. Braće.

Kad bi se dokazalo, da su i drugi brevijari, u kojima se nalazi služba Sv. Braće, također franjevački ili da su prepisani iz franjevačkih brevijara, tada bi nam preostao samo jedan zaključak, naime, da su franjevci trećoreci glagoljaši bili jedini širitelji kulta Sv. Braće u to doba kod Hrvata.

Zanimljivo je, da nijedan misal nema vlastite mise na čast Sv. Braće. Jedino evanđelistar t. zv. Texte du Sacre (Reims) ima vlastitu poslanicu i evanđelje, i to je sve.¹² Ipak ima ih nekoliko, koji ih spo-

¹¹ Služio sam se izdanjem: S. Bonaventurae opera omnia. Tom. 8. str. 510., izd.: Studio et cura p. p. Coegii S. Bonaventurae. Add Aquas Claras 1898.

¹² Berčić; n. dj. s. 20.

minju u kalendaru. Berčić ih nabraja sedam, a među njima su i dva vaticanska, t. j. Ill. 4. i Ill. 8.

Ill. 8., iako nije bio franjevački, kako se razabire iz bilježaka po misalu (pisao ga je pop Marko) ipak sasvim je sigurno, da je predložak, s kojega je prepisan, bio franjevački. Za to imamo dva neoboriva dokaza. Prvo, u tome misalu imamo vlastite mise franjevačkih svetaca, koje se nalaze i u latinskim franjevačkim misalima i, drugo, u kalendaru uz ime sv. Franje, sv. Klare i t. d., koji su se samo u franjevačkom redu slavili kao »dupleks«, a ne i u općoj Crkvi, pop Marko meće oznaku »*du(pleks) svome redu*«. Sasvim je jasno, da za popa Marka to nije bio dupleks, i on tako ne bi bio ni napisao, da to nije našao u predlošku.

Koliko je do Ill. 4., moje je mišljenje, da je i on bio ili franjevački misal ili da je iz franjevačkoga misala prepisan. Na to upućuju ove činjenice: U litanijama svih svetih, koje su inače vrlo kratke (1. 108 b), samo su četiri sveta ispovjednika i četiri svete. To su od ispovjednika: S(ve)ti Grěgore, Nikula, Frančisko, Antone; a od svetica: S(ve)ta M(a)rie Męgdalěno, Agata, Agnie, Klaro. Dakle od osam svetaca i svetica troje ih je franjevačkog reda, a to su zapravo i jedini, koji su se u to doba slavili.

U propriju su vlastite mise franjevačkih svetaca, koje su potpuno iste kao i u najstarijim latinskim spomenicima. Najstariji franjevački sakramentarij iz druge polovice 13. st. Vat. latin. 3547. ima samo misu Sv. Franje, dok o sv. Antunu i sv. Klari još nema ni spomena; u njemu se nalazi misni obrazac, koji počinje »Os justī...« i koji se razlikuje od kasnijih misnih obrazaca, koji počinju s »Gaudeamus omnes...« Najstariji franjevački misal Vat. knjižnice Reg. 2048 iz konca 13. st. ili početka 14. st. ima još i misu Sv. Antuna i misu sv. Klare. Misal III. 4. u pogledu misa sv. Antuna i sv. Klare slaže se s najstarijim misalom, dok se u pogledu mise sv. Franje slaže sa sakramentarijom, koji je ujedno i najstariji franjevački spomenik Vat. knjižnice, što ima misu Sv. Franje. Razlika je u misi između našega i Vat. samo u evanđelju i jednom stihu iza poslanice.

Još su jasniji dokazi koji se odnose na mise sv. Ljudevita biskupa i sv. Ljudevita kralja. Sv. Ljudevit biskup bio je franjevac i ni do dana današnjega nije ušao u rimski misal. Naprotiv nalazi se u Illir. 4. Misa je ista kao i u franjevačkim latinskim misalima. Illir. 4. za njega izričito kaže: »S(ve)t(a)go Lodovika biskupa isp(o)v(ě)dnika reda malih' br(a)t'«.

Sv. Ljudevit kralj bio je svjetovni trećoredac. On je ušao u rimski misal i tu ima misu »Usta pravednago—Os justi; naprotiv u Illir. 4. ima misu »Raduim se vsi — Gaudeamus omnes«; a to je ista misa koju imaju i franjevački misali.

U vezi s kanonizacijom Sv. Ljudevita, biskupa, koji je bio kanoniziran 1317. g., prof. Vajs kaže, da taj misal ne može biti stariji od 1317. g. odnosno, budući da još nema mise sv. Tome Akvinskoga, koji je bio kanoniziran 1323. g., da ne može biti mlađi od te godine.

Što se tiče toga roka, ne bih se složio s učenim profesorom. Istina je, da taj misal ne može biti stariji od 1317. g., ali može biti i vjerojatno jest mlađi od 1323. godine.

Na to nas upućuje više razloga. Još ni danas svetac ne ulazi odmah iza kanonizacije u liturgijske knjige, pa zna proći dosta vremena, dok se sastavi, odobri i odštampa liturgijski tekst, a to je prije išlo još sporiје. Sv. Ljudevit, biskup, dosta kasno ulazi u franjevačke misale. Misal Vat. lat. 4771, koji je pisan oko 1329., dakle 12. g. iza kanonizacije, još ga ne spominje ni u propriju ni u kalendaru. Prvi misal, koji ga ima, jest Vat. lat. 6079, a taj je misal mnogo mlađi od onoga od 1329. g. Ako je tako s lat. misalima, koji su pisani u Italiji, vrlo je malo vjerojatnosti, da je Illir. 4. mogao biti pisan prije.

Što se tiče sv. Tome Akvinskoga, koji je bio dominikanski svetac, njega franjevačke liturgijske knjige redovito ni ne spominju. Tako ga ne nalazimo ni u Brevijaru Vat. slav. 19. koji je pisan 1465. g., dakle više od 140 g. iza kanonizacije sv. Tome, pa stoga njegova kanonizacija ne može biti mjerodavna ni za naš misal.

Ovdje bih samo još spomenuo, da se kalendar Illir. 4. ne slaže s proprijem, pa izgleda, da je i on prepisan iz drugoga izvora. Tako na pr. kalendar na 25. svibnja ima Sv. Urbana papu, dok prijenos tijela sv. Franje uopće i ne spominje. U propriju naprotiv nalazimo ovu crljenicu:

»Na prenesenie bl(a)ž(e)n(a)go Frančiska činimo čin' kako i na ego d(a)nъ ot' bl(a)ž(e)n(a)go v istinu Orbana/ na on' d(a)n nišće ne činimo«.

Osim toga u kalendaru nalazimo ime Urbana, u propriju Orbana.

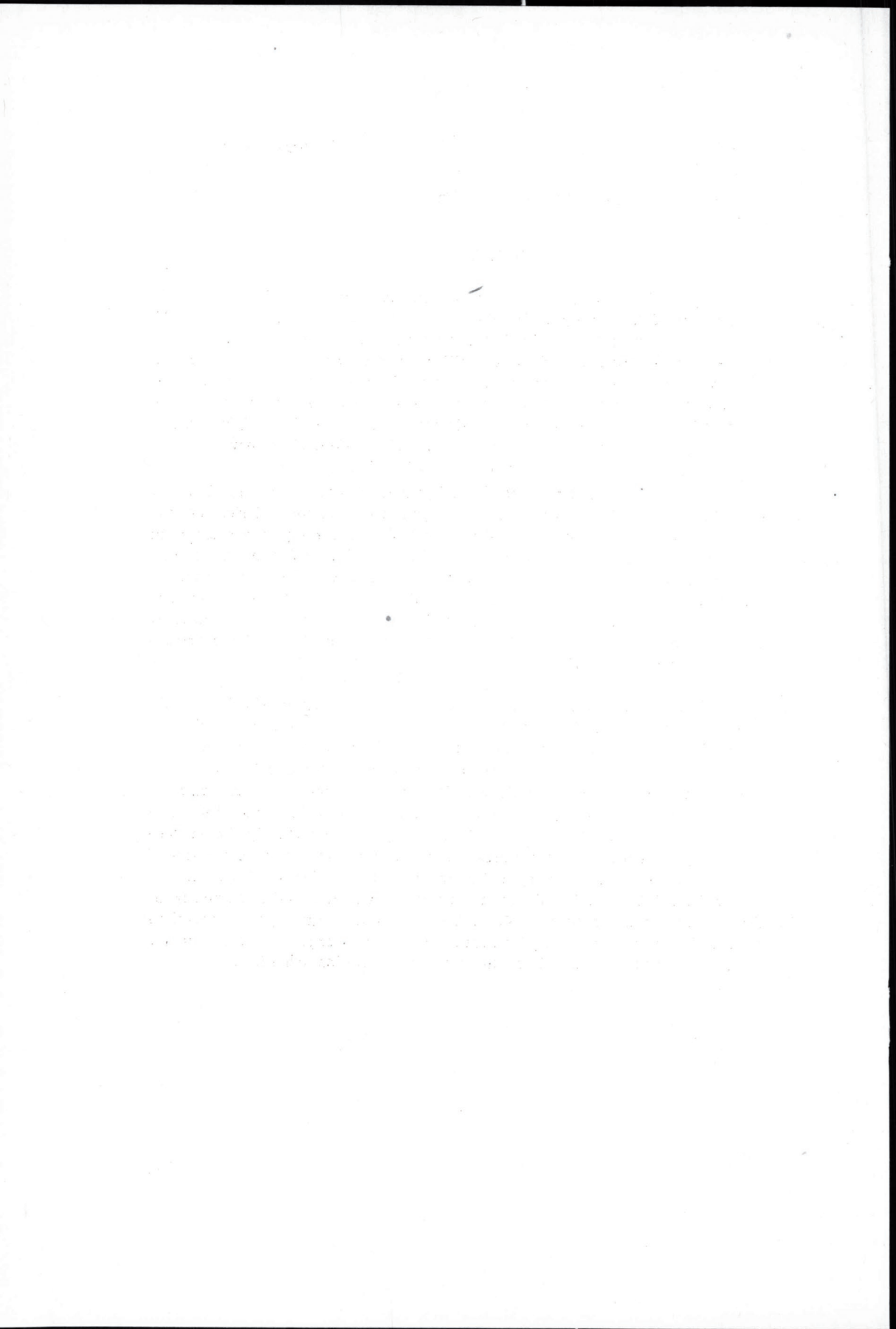
Čini mi se, da su to dosta jaki dokazi, da je i misal Ill. 4 franjevački misal ili da je barem iz franjevačkog misala bio prepisan. Tako bi nam mogli i misali posvjedočiti, da su upravo franjevci trećoreci — glagoljaši bili širitelji kulta sv. Ćirila i Metodija.

Ovoga časa nije nam moguće odgovoriti na pitanje, kako to, da se kult sv. Braće javlja baš kod glagoljaša trećoredaca, ali imamo već sada indicija, po kojima će se stvar moći približiti rješenju.

R É S U M É

L'auteur décrit le code glagolitique découvert récemment à la bibliothèque de Vatican. C'est un bréviaire daté au commencement de l'année 1465, qui avait été caché parmi les codes latins (sa signature actuelle : Vat. Slavo 19). Le code est complet, consiste de 384 feuilles en parchemin, écrit en écriture onciale croate plus jeune, sans traits palographiques dignes d'être notifiés. Il n'y a d'ornementations qu'aux initials. Des nombreuses notes marginales latines, avec les traductions de titres et de quelques textes de l'original slave, nous conduisent à la conclusion que c'est le bréviaire dont s'est servi Raphaël Levaković en préparant son édition du bréviaire de l'an 1648.

Dans cet article l'auteur a traité quelques questions spéciales. Il a cité toutes les leçons bibliques contenues au Proprium de tempore. Il s'est occupé surtout du Proprium sanctorum et du calendrier, afin de pouvoir tirer du Sanctorale les conclusions concernant la qualité du bréviaire Slavo 19. La conclusion la plus importante c'est que ce bréviaire fût travaillé sur un bréviaire franciscain. C'est à cause de cela que l'auteur de l'article compare ce bréviaire au bréviaire glagolitique Vat. III, 6 qui, aussi, a un caractère franciscain, ainsi qu'aux autres codes et bréviaires franciscains. Un fait surtout est remarquable, c'est que le bréviaire Slavo 19 contient l'office complet de St. Cyrille et Méthode, et l'auteur publie son texte entier en transcription latine. Comme un tel office se trouve aussi aux bréviaires glagolitiques de Ljubljana du XVe siècle et de Moscou de l'année 1380 (à la bibliothèque du musée de Leningrad), l'auteur constate que ces deux bréviaires ont aussi un caractère franciscain et il en déduit une conclusion très intéressante: que les bréviaires franciscains ont conservé l'office de St. Cyrille et Méthode. Les franciscains qui propageaient le culte des Frères Slaves ne pouvaient être que des franciscains érémites. Il est bien vrai que la messe propre de St. Cyrille et Méthode ne se trouve dans aucun missel glagolitique; l'auteur constate que 7 missels citent dans leurs calendriers les noms de St. Frères, et il établit que les missels Vat. III. 4 et III. 8 étaient travaillés sur des codes franciscains. Il affirme la même chose pour le Vat. III. 4, et le date à une époque antérieure à l'an 1323. L'auteur espère qu'il pourra expliquer pourquoi le culte de St. Frères apparaît précisément chez les frères franciscains érémites.

Dominica 8^a Augusti

Handwritten text in the left column, starting with 'Sabbate an primam' and 'Dnicam Augusti'. It includes a large decorative initial 'S' and continues with several lines of text.

Sabbate an primam

Dnicam Augusti

Ad mag. Ana.

Sapientia patris in fili do
ma, exordia totumnae pph.

Parabolis salomonis

Dnica 8^a Augusti

Parabolis salomonis

filij David Regis Iudae

ad sciendam sapientiam

et discernendam ad intelli-

gendum verba prudentie

et sciendam emuliam

omni doctrinam iustitiam

veritatem et equitatem

ut deiciat parum sapientiam

et in sapientia et omni sci-

entia emuliam

Handwritten text in the right column, starting with 'Sabbate an primam' and 'Dnicam Augusti'. It includes a large decorative initial 'S' and continues with several lines of text.

Ad mag. Ana.

Sapientia patris in fili do

ma, exordia totumnae pph.

Parabolis salomonis

Dnica 8^a Augusti

Parabolis salomonis

filij David Regis Iudae

ad sciendam sapientiam

et discernendam ad intelli-

gendum verba prudentie

et sciendam emuliam

omni doctrinam iustitiam

veritatem et equitatem

ut deiciat parum sapientiam

et in sapientia et omni sci-

entia emuliam

Ad mag. Ana.

Sapientia patris in fili do

ma, exordia totumnae pph.

Parabolis salomonis

Dnica 8^a Augusti

Parabolis salomonis

filij David Regis Iudae

ad sciendam sapientiam

et discernendam ad intelli-

gendum verba prudentie

et sciendam emuliam

omni doctrinam iustitiam

veritatem et equitatem

ut deiciat parum sapientiam

et in sapientia et omni sci-

entia emuliam